

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Кафедра цивільного, господарського та екологічного права

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

завідувач кафедри

Саксонов В.Б. _____

« ____ » _____ 2019 року

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

«Цивільне право (Загальна частина)»

Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітній рівень.....	бакалавр
Освітня програма	Право
Спеціалізація	
Статус	нормативна
Загальний обсяг	5 кредитів ECTS (150 годин)
Форма підсумкового контролю	Залік, іспит
.....	
Термін викладання	3-й, 4-й семестри
Мова викладання	українська

Викладач: Легеза Ю.О.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Дніпро
 НТУ «ДП»
 2019

Навчально-методичне забезпечення навчальної дисципліни «Цивільне право (загальна частина)» для бакалаврів спеціальності 081 «Право» / Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка», каф. цивіл., господар. та еколог. права. – Д. : НТУ «ДП», 2019. – 80 с.

Розробник: Легеза Ю.О.

Робоча програма регламентує:

- мету дисципліни;
- дисциплінарні результати навчання, сформовані на основі трансформації очікуваних результатів навчання освітньої програми;
- обсяг і розподіл за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять;
- програму дисципліни (тематичний план за видами навчальних занять);
- алгоритм оцінювання рівня досягнення дисциплінарних результатів навчання (шкали, засоби, процедури та критерії оцінювання);
- інструменти, обладнання та програмне забезпечення;
- завдання для дистанційного навчання
- рекомендовані джерела інформації.

Навчально-методичне забезпечення призначено для реалізації компетентнісного підходу під час вивчення навчальної дисципліни «Цивільне право (Загальна частина)» у межах спеціальності.

Рекомендовано до видання кафедрою цивільного, господарського та екологічного права (протокол № __ від __. __. ____ р.).

Відповідальний за випуск професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права, доктор юридичних наук, професор Ю.О. Легеза.

Друкується у редакційній обробці упорядника.

ЗМІСТ

Передмова.....	3
1. Навчальна програма нормативної дисципліни " Цивільне право (загальна частина)"	5
1.1. Вступ.....	5
1.2. Робоча програма нормативної дисципліни " Цивільне право (загальна частина)"	7
1.3. Зміст тем дисципліни	10
1.4. Індивідуальне завдання. Методичні вказівки до написання контрольних робіт	33
1.5. Засоби для проведення підсумкового контролю	52
2. Методичні рекомендації до самостійного вивчення нормативної дисципліни " Цивільне право (загальна частина)"	54
2.1. Вступ.....	55
2.2. Контрольні питання для самостійного оцінювання знань з дисципліни " Цивільне право (загальна частина)"	56
2.3. Рекомендована література	61

1.1. ВСТУП

Цивільне право - це фундаментальна навчальна дисципліна, яка вивчається в юридичних вузах та є однією з найважливіших галузевих наук про право. Програма з цивільного права – програма навчальної дисципліни, яка ґрунтується на структурі чинного цивільного законодавства, враховує досягнення науки цивільного права, але разом з тим побудована з врахуванням певно визначених навчально-методичних вимог, в яких знаходить своє відображення специфіка предмету вивчення. Оскільки кожне цивільне правовідношення має, як правило, в своїй основі певні економічні відносини, в більшості тем, які вивчаються, передбачається коротка характеристика тих економічних відносин, які закладено до фундаменту даного інституту. В програмі дотримуються методичні вимоги, згідно яких вивчення предмету повинно починатися з загальних понять та категорій і рухатися від загального до окремого – в даному випадку до конкретних інститутів цивільного та сімейного права.

Відповідно до зазначених основних вимог програма передбачає розподіл матеріалу, що підлягає вивченню, на вісімнадцять самостійних тем, кожна з яких містить за своїм змістом питання, необхідність вивчення яких диктується методичними міркуваннями, змістовністю науки цивільного права та чинного цивільного законодавства, існуючими між предметними зв'язками з суміжними галузями права – трудовим, земельним, підприємницьким, міжнародним приватним, цивільним процесуальним тощо.

Мета дисципліни – досконале опанування студентами змістом цивільно-правових інститутів загальної частини цивільного права, глибоке засвоєння теоретичного матеріалу, усвідомлення безумовного виконання у майбутній практичній діяльності цивільних законів. Навчити студентів чітко орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві, тлумачити нормативно-правові акти та вміло застосовувати їх в реальних умовах своєї майбутньої професійної діяльності.

За підсумками вивчення нормативної дисципліни «Цивільне право України (загальна частина)» студент повинен:

Знати:

- предмет та систему цивільного права;
- джерела цивільного права, юридичну природу його окремих інститутів;
- дію цивільного законодавства у часі, просторі, за колом осіб;
- підстави виникнення цивільних прав та обов'язків;
- межі здійснення цивільних прав та способи їх захисту;
- суб'єкти та об'єкти цивільно-правових відносин;
- вплив часу на здійснення та захист цивільних прав;
- особисті немайнові права фізичних осіб;

- поняття, зміст, види, підстави виникнення, припинення та захисту речових прав;
- авторські та суміжні права, право промислової власності, право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг;
- особливості спадкового правонаступництва та порядок захисту спадкових прав;

Уміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, які є підставами встановлення цивільно - правових відносин;
- тлумачити чинне цивільне законодавство;
- правильно застосовувати норми цивільного права до конкретних життєвих ситуацій;
- складати проекти основних цивільно-правових документів.

Відомо, що вивчення дисципліни тільки за конспектами лекцій недостатньо. Засвоєння матеріалу може бути досягнуто на основі систематичної роботи з навчальною та нормативно-правовою літературою. Конспект полегшує розуміння і засвоєння матеріалу підручника. Він указує, що в підручнику є найважливішим і дає додаткову інформацію.

Тому перед кожною лекцією рекомендується проглянути конспект попередньої лекції, а після того, як лектор закінчить викладання розділу дисципліни, варто проробити його за конспектом та за підручником. У цьому випадку навчальна дисципліна засвоюється настільки глибоко, що перед контрольними заходами залишається лише закріпити знання.

ЗМІСТ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. Цивільне право в системі права України. Цивільне право як наука і навчальна дисципліна

Зміст теми:

Багатозначність терміна «цивільне право». Місце цивільного права в системі правових галузей. Взаємодія галузей сучасного права. Предмет цивільного права як галузі права. Цивільне право як регулятор суспільних відносин. Майнові відносини (відносини власності, майнові відносини у галузі товарообігу). Особисті немайнові відносини і виникнення їх у зв'язку із здійсненням особистих прав. Метод цивільного права. Загальне юридичне становище суб'єктів цивільних прав і обов'язків. Специфіка юридичних фактів у цивільному праві. Диспозитивні начала в цивільному праві. Особливості цивільно-правових санкцій. Принцип цивільного права. Функції цивільного права. Визначення і система цивільного права. Сторони в цивільному праві. Мета в цивільному праві. Цивільно-правові норми та інститути як система сучасного цивільного права. Форми систематизації (кодифікація, інкорпорація).

Цивільне право як наука. Предмет науки цивільного права. Норми сучасного цивільного права. Суспільні відносини, які становлять предмет цивільно-правового регулювання. Цивільні правовідносини. Юридичні факти. Судова, господарська, адміністративна практика застосування цивільно-правових норм. Методи, що використовуються в науці цивільного права (формально-логічний метод, порівняльний метод, системно-структурний метод, конкретно-соціологічний).

Предмет, методи та система цивільного та торгового права зарубіжних країн. Порівняльно-правовий аналіз зарубіжного цивільного права. Джерела цивільного і торгового права зарубіжних країн. Дуалістична система приватного права. Публічне та приватне право. Метод правового регулювання цивільних та торгових відносин. Системи цивільного права деяких зарубіжних країн.

Роль та значення теми для діяльності юриста: Тема «Цивільне право в системі права України. Цивільне право як наука і навчальна дисципліна» вивчається студентами для усвідомлення особливостей цивільного права у регулюванні цивільних правовідносин, визначенні предмету, методу, принципів, функцій, системи цивільного права, відмежування цивільних правовідносин від адміністративних, податкових, трудових тощо, без чого взагалі неможливе правозастосування.

Ключові поняття: «цивільне право як галузь права», «цивільне право як наука», «цивільне право як навчальна дисципліна», «цивільне право як галузь законодавства», «приватне право», «предмет цивільного права», «майнові відносини», «особисті немайнові відносини», «диспозитивний метод», «принципи цивільного права», «система цивільного права», «пандектна система».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- Поняття, предмет, метод, принципи, функції та систему цивільного права як галузі права;
- Поняття, систему цивільного права як галузі законодавства;
- Поняття, предмет, методи цивільного права як науки.

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, які є підставами встановлення цивільно-правових відносин;
- правильно застосовувати норми цивільного права до конкретних життєвих ситуацій;
- складати проекти основних цивільно-правових документів.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: відзив на позовну заяву; схеми: предмет цивільного права, принципи цивільного права, порівняння предмета цивільного та господарського права.

ТЕМА 2. Джерела цивільного права. Поняття та система цивільного законодавства

Зміст теми:

Поняття джерел цивільного права. Види джерел цивільного права. Нормативно-правові акти та міжнародні договори як джерела цивільного права. Правовий звичай як джерело права. Поняття цивільного законодавства. Цивільне право як галузь права і цивільне законодавство.

Система цивільного законодавства. Поняття й види цивільно-правових нормативних актів. Конституція як основа цивільного законодавства. Цивільний кодекс – основний акт цивільного законодавства. Інші законодавчі акти. Підзаконні нормативні акти та їх різновиди. Цивільно-правове значення локальної нормотворчості юридичних осіб. Чинні нормативно-правові акти колишнього СРСР та УРСР

Дія цивільного законодавства у часі, у просторі і за колом осіб. Колізійні норми та їх застосування. Зворотна сила актів цивільного законодавства. Співвідношення загального та спеціального законодавства.

Аналогія закону й аналогія права. Роль у формуванні й застосуванні цивільного законодавства норм моралі, звичаїв ділового обороту.

Роль судової і господарської практики в удосконаленні, тлумаченні і застосуванні цивільного законодавства. Тлумачення актів цивільного законодавства.

Роль та значення теми для діяльності юриста: Тема «Джерела цивільного права. Поняття та система цивільного законодавства» вивчається студентами для усвідомлення системи цивільного законодавства, серед яких основне місце посідають: Конституція України, Цивільний кодекс України,

спеціальні закони та підзаконні нормативно-правові акти. В межах теми вивчається порядок набуття та припинення актами цивільного законодавства юридичної сили, порядок і джерела офіційного оприлюднення їх тексту, а також дію цивільних законів у часі та просторі й за колом осіб.

Вивчення зазначених питань допомагає юристу правильно застосовувати норми цивільного права.

Ключові поняття: «цивільне законодавство», «аналогія закону», «аналогія права», «джерела цивільного права», «звичай», «судовий звичай», «звичай ділового обороту», «дія цивільних законів у часі, у просторі та за колом осіб», «прогалини в законодавстві», «зворотна сила актів цивільного законодавства».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- поняття та різновиди джерел цивільного права;
- поняття і система цивільного законодавства;
- дія цивільного законодавства у просторі, часі та за колом осіб.

Зворотна дія актів цивільного законодавства;

- умови застосування аналогії закону та аналогії цивільного права;
- роль і значення індивідуального договору як джерела внутрішнього регулювання цивільних відносин.

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, які є підставами встановлення цивільно-правових відносин;
- правильно застосовувати норми цивільного права до конкретних життєвих ситуацій;
- тлумачити норми цивільного законодавства;
- застосовувати аналогію права, аналогію закону.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: відзив на позовну заяву.

ТЕМА 3. Цивільні правовідносини. Здійснення та захист цивільних прав

Зміст теми:

Поняття і особливості цивільних правовідносин. Галузеві особливості цивільно-правових відносин. Ознаки цивільно-правових відносин. Елементи цивільно-правових відносин. Зміст цивільних правовідносин. Суб'єкти і об'єкти цивільних правовідносин. Суб'єктивне цивільне право і суб'єктивний цивільний обов'язок. Види цивільно-правових відносин. Регулятивні і охоронні відносини. Абсолютні і відносні правовідносини. Активні і пасивні цивільні правовідносини. Речові і зобов'язальні, майнові і немайнові правовідносини. Поняття цивільної правоздатності і дієздатності. Юридичні факти та їх класифікація. Дії і події як юридичні факти.

Поняття здійснення суб'єктивного цивільного права та виконання обов'язку. Поняття й види меж здійснення цивільних прав. Зловживання правом. Антимонопольні заборони і правила про неприпустимість недобросовісної конкуренції як різновиду межі здійснення цивільних прав.

Поняття й зміст суб'єктивного права на захист. Форми та способи захисту цивільних прав. Юрисдикційна та неюрисдикційні форми захисту цивільних прав. Поняття й зміст самозахисту цивільних прав. Загальноприйняті засоби самозахисту. Необхідна оборона й дії в умовах крайньої необхідності як засоби самозахисту цивільних прав.

Міри оперативного впливу на порушника цивільних прав як засоби захисту суб'єктивного цивільного права. Поняття, основні особливості й види мір оперативного впливу в цивільному праві.

Міри державного примусу, що застосовуються для захисту цивільних прав.

Способи захисту. Визнання права. Припинення дій, то порушують право. Відновлення становища, що існувало до порушення права. Присудження до виконання обов'язку в натурі. Зміна правовідносин. Припинення правовідносин. Стягнення з особи, яка порушила право, завданих збитків. Стягнення неустойки (штрафу, пені). Компенсація моральної шкоди. Інші способи захисту. Органи, що здійснюють захист.

Роль та значення теми для діяльності юриста: В межах теми «Цивільні правовідносини. Здійснення та захист цивільних прав» вивчається галузеві характеристики цивільних правовідносин шляхом встановлення особливостей предмета і методу цивільного права; досліджується структура індивідуалізованого (окремого) цивільного правовідношення (суб'єкт, об'єкт, зміст) та юридичний факт як підстава виникнення, зміни та припинення цивільного правовідношення. Окрема увага приділяється здійсненню та захисту цивільних прав.

Вивчення зазначених питань допомагає юристу розмежовувати цивільні правовідносини від суміжних правовідносин та правильно застосовувати норми цивільного права щодо здійснення цивільних прав, виконання цивільних обов'язків, а також обирати та застосовувати способи захисту цивільних прав та інтересів.

Роль та значення теми для діяльності юриста: В межах теми «Цивільні правовідносини. Здійснення та захист цивільних прав» вивчається галузеві характеристики цивільних правовідносин шляхом встановлення особливостей предмета і методу цивільного права; досліджується структура індивідуалізованого (окремого) цивільного правовідношення (суб'єкт, об'єкт, зміст) та юридичний факт як підстава виникнення, зміни та припинення цивільного правовідношення. Окрема увага приділяється здійсненню та захисту цивільних прав.

Вивчення зазначених питань допомагає юристу розмежовувати цивільні правовідносини від суміжних правовідносин та правильно застосовувати норми цивільного права щодо здійснення цивільних прав, виконання цивільних обов'язків, а також обирати та застосовувати способи захисту цивільних прав та

інтересів.

Ключові поняття: «склад цивільних правовідносин», «об'єкт цивільних правовідносин», «суб'єкт цивільних правовідносин», «зміст цивільних правовідносин», «суб'єктивне право», «суб'єктивний обов'язок», «юридичні факти», «дія», «подія», «юридичні акти», «юридичні вчинки».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- поняття та структуру цивільного правовідношення;
- види цивільних правовідносин;
- підстави виникнення, зміни та припинення цивільних

правовідносин;

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, які є підставами встановлення

цивільно-правових відносин;

- правильно застосовувати норми цивільного права до конкретних

життєвих ситуацій з приводу захисту цивільного права та інтересу.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: відзив на позовну заяву

ТЕМА 4. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

Зміст теми:

Фізичні особи як індивідуальний (приватний) суб'єкт цивільного права. Правосуб'єктність фізичних осіб. Правосуб'єктність іноземних громадян і осіб без громадянства.

Правоздатність фізичних осіб. Реальність і гарантованість правоздатності. Співвідношення і відмінності між правоздатністю і суб'єктивними цивільними правами. Правоздатність фізичних осіб. Рівність та невідчужуваність правоздатності фізичних осіб. Зміст і межі правоздатності фізичних осіб. Запобігання можливості фізичної особи мати цивільні права та обов'язки.

Дієздатність фізичних осіб: виникнення, зміст і припинення. Основні риси цивільної дієздатності. Часткова дієздатність малолітніх. Укладення дрібних побутових правочинів. Неповна дієздатність неповнолітніх. Набуття повної цивільної дієздатності. Емансипація. Випадки й умови обмеження дієздатності фізичних осіб. Правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною.

Поняття та правові наслідки встановлення опіки та піклування. Порядок і правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою і оголошення її померлою. Ім'я і місце проживання фізичної особи. Акти цивільного стану. Цивільний стан (правовий статус). Порядок реєстрації актів цивільного стану, їх оскарження і відновлення.

Роль та значення теми для діяльності юриста: Тема «Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин» вивчається студентами для усвідомлення

особливостей правового статусу фізичних осіб як суб'єктів цивільного права, визначенні їх правоздатності, дієздатності та деліктоздатності, розмежування обсягу цивільної дієздатності різних категорій фізичних осіб, встановлення засобів індивідуалізації фізичної особи та юридичних механізмів визнання особи безвісно відсутньою або оголошення померлою.

Ключові поняття: «фізична особа», «правосуб'єктність», «правоздатність», «дієздатність», «деліктоздатність», «трансдієздатність», «дрібний побутовий правочин», «емансипація», «недієздатна особа», «обмежено дієздатна особа», «часткова дієздатність», «мінімальна дієздатність», «ім'я», «акти цивільного стану», «місце проживання», «помічник».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- поняття фізичної особи;
- правосуб'єктність фізичної особи;
- правоздатність фізичних осіб: поняття, зміст, значення правової категорії.
- поняття дієздатності як правової категорії та її значення.
- зміст дієздатності.
- цивільно-правовий статус фізичної особи як суб'єкта підприємницької діяльності.

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, які є підставами виникнення, зміни та припинення цивільно-правового статусу фізичної особи;
- правильно застосовувати норми цивільного права, що регламентують цивільно-правовий статус фізичної особи.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: проект заяви до суду про обмеження фізичної особи у дієздатності; проект заяви до органу опіки та піклування про надання повної цивільної дієздатності особі, яка не досягла 18 років і: а) працює за трудовим договором; б) записана матір'ю (батьком) дитини; проект заяви до органу опіки та піклування від імені особи, яка не досягла 18 років, про надання згоди на її реєстрацію як суб'єкта підприємницької діяльності.

ТЕМА 5. Юридичні особи і держава як суб'єкти цивільних правовідносин

Зміст теми:

Поняття та ознаки юридичної особи. Організаційна єдність. Наявність відокремленого майна. Виступ у цивільному обороті від свого імені. Здатність нести самостійну майнову відповідальність. Здатність бути позивачем або відповідачем у суді, господарському чи третейському суді. Правоздатність і

дієздатність юридичної особи. Зміст цивільної правоздатності юридичної особи. Органи юридичної особи. Індивідуалізація юридичної особи. Філії та представництва юридичної особи.

Порядок виникнення і припинення юридичних осіб. Основні способи утворення юридичних осіб (розпорядчий, нормативно-явочний, дозвільний). Установчі документи юридичної особи. Порядок реєстрації юридичної особи. Внесення змін до установчих документів юридичної особи.

Форми припинення юридичних осіб (ліквідація, правонаступництво). Порядок припинення юридичної особи шляхом ліквідації. Ліквідаційна комісія. Черговість задоволення претензій кредиторів в разі ліквідації юридичної особи. Порядок припинення юридичної особи шляхом правонаступництва. Форми правонаступництва: поділ, приєднання, злиття, перетворення. Виділ. Банкрутство як одна з підстав для ліквідації юридичної особи.

Україна, як особливий суб'єкт цивільного права. Участь України в цивільно-правових відносинах.

Роль та значення теми для діяльності юриста: Тема «Юридичні особи і держава як суб'єкти цивільних правовідносин» вивчається студентами для усвідомлення особливостей юридичних осіб як суб'єктів цивільного права, визначенні правоздатності та дієздатності юридичної особи, встановлення порядку виникнення та припинення юридичних осіб, видів юридичних осіб за організаційно-правовою формою, а також особливості правового статусу господарських товариств.

Ключові поняття: «юридична особа», «комерційне найменування», «виробнича марка», «торговельні марки», «універсальна правоздатність», «спеціальна правоздатність», «філія», «представництво», «установчі документи», «керівний орган», «банкрутство», «санація», «ліквідація», « правонаступництво», «майнова відокремленість», «організаційна єдність», теорія реальності юридичної особи», «теорія фікції юридичної особи», «місцезнаходження юридичної особи».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- поняття юридичної особи, її сутність і функції в суспільстві і державі. Теорії юридичної особи у цивілістичній науці;
- ознаки юридичної особи та їх правове значення. Засоби індивідуалізації юридичної особи;
- правоздатність юридичних осіб, її особливості і види. Дієздатність юридичних осіб. Органи юридичної особи;
- порядок та способи створення юридичних осіб. Припинення юридичної особи.

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, які є підставами виникнення, зміни та припинення цивільно-правового статусу юридичної особи;
- правильно застосовувати норми цивільного права, що регламентують цивільно-правовий статус юридичної особи.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: засновницький договір про створення товариства з обмеженою відповідальністю з участю чотирьох фізичних осіб; засновницький договір про створення повного товариства з участю трьох фізичних осіб.

ТЕМА 6. Види юридичних осіб. Організаційно-правові форми юридичних осіб.

Зміст теми:

Види юридичних осіб, їх класифікація і цивільно-правове значення. Комерційні й некомерційні юридичні особи. Класифікація юридичних осіб у залежності від виду власності. Поняття унітарної та корпоративної юридичної особи. Асоційовані юридичні особи. Юридичні особи приватного права та юридичні особи публічного права. Інші критерії класифікації юридичних осіб.

Організаційно-правові форми юридичних осіб за Цивільним кодексом. Підприємницькі та непідприємницькі товариства. Господарські товариства, їх види та особливості створення, діяльності та припинення. Виробничі кооперативи. Види непідприємницьких товариств. Установи.

Розбіжності у цивільно-правовому регулюванні організаційно-правових форм юридичних осіб за Цивільним та Господарським кодексами. Підприємства та їх види. Об'єднання підприємств.

Роль та значення теми для діяльності юриста: вивчення цієї теми є надзвичайно важливим, оскільки вона закладає теоретичну основу багатьох інших тем не лише з цивільного права, але й господарського та інших галузей права України. В рамках вивчення цієї теми висвітлюється класифікація юридичних осіб за різними класифікаційними ознаками.

Вивчення зазначених питань допомагає юристу правильно визначати правовий статус юридичної особи залежно від її організаційно-правовій форми.

Ключові поняття: «господарське товариство», «організаційно-правові форми юридичних осіб», «виробничий кооператив», «підприємницькі товариства», «непідприємницькі товариства», «товариство з обмеженою відповідальністю», «товариство з додатковою відповідальністю», «акціонерне товариство», «повне товариство», «командитне товариство».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- різні підстави для класифікації юридичних осіб;
- організаційно-правові форми юридичних осіб.

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, які є підставами виникнення, зміни та припинення цивільно-правового статусу юридичної особи;
- правильно застосовувати норми цивільного права, що регламентують цивільно-правовий статус юридичної особи.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: статут товариства з обмеженою відповідальністю (повного товариства, командитного товариства, товариства з додатковою відповідальністю), виробничого кооперативу.

ТЕМА 7. Об'єкти цивільних правовідносин. Цінні папери як об'єкти цивільних правовідносин

Зміст теми:

Поняття і види об'єктів цивільних прав. Обороздатність об'єктів цивільних прав. Відносини між суб'єктами з приводу того чи іншого об'єкту. Речі як об'єкти цивільних прав. Класифікація речей. Засоби виробництва і предмети споживання. Речі, вилучені з цивільного обороту, обмежені в обороті і не вилучені з цивільного обороту. Речі індивідуально визначені і родові. Речі споживні і неспоживні; подільні і неподільні; головні і приналежності; плоди і доходи. Гроші та валютні цінності. Нерухомі та рухомі речі. Майно. Підприємство як об'єкт цивільних правовідносин. Тварини як об'єкт цивільних правовідносин. Дії, послуги, результати творчої діяльності, особисті немайнові блага, інформація як об'єкти цивільних прав.

Цінні папери як об'єкти цивільних прав. Групи та види цінних паперів. Пайові цінні папери. Боргові цінні папери. Приватизаційні папери як особливий вид державних цінних паперів. Похідні цінні папери. Товаророзпорядчі цінні папери. Іпотечні цінні папери. Вексель як об'єкт цивільного права. Цінні папери іменні, ордерні та на пред'явника. Передання прав та виконання за цінним папером.

Роль та значення теми для діяльності юриста: вивчаючи тему «Об'єкти цивільних правовідносин. Цінні папери як об'єкти цивільних правовідносин», необхідно врахувати, що об'єкти цивільних прав є складовою цивільного правовідношення; об'єкти цивільних прав – майнові і немайнові блага, з приводу яких суб'єкти з метою здійснення своїх законних прав та інтересів і на які спрямовані їхні суб'єктивні права та обов'язки.

Вивчення зазначених питань допомагає юристу правильно застосовувати норми цивільного права щодо обігу об'єктів цивільних прав.

Ключові поняття: «об'єкт цивільних правовідносин», «майно», «гроші», «цінні папери», «валютні цінності», «акція», «облігація», «вексель», «чек», «коносамент», «індосамент», «дії та послуги», «особисті немайнові блага», «результати творчої діяльності».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- поняття і класифікація об'єктів цивільних правовідносин (прав);
- порядок державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обмежень;
- поняття та види цінних паперів;
- особливості обігу цінних паперів в Україні.

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, які є підставами виникнення, зміни та припинення речових прав на об'єкти цивільних прав;
- правильно застосовувати норми цивільного права щодо обігу об'єктів цивільних прав.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: опис майна, специфікація

ТЕМА 8. Правочини як підстава виникнення, зміни або припинення цивільних правовідносин.

Зміст теми:

Поняття правочину та його особливості в системі юридичних фактів. Правочин як воля й правомірна дія. Підстави (цілі) правочину. Види правочинів.

Умови дійсності правочинів. Презумпція правомірності правочину. Відповідність змісту правочинів вимогам закону. Дієздатність учасників правочинів. Воля й волевиявлення в правочині. Спрямованість правочину на реальне настання правових наслідків. Додержання форми правочину. Дотримання прав неповнолітніх дітей при укладенні правочинів. Засоби вираження волі у правочинах. Усна форма правочину. Письмова форма правочину: проста та нотаріальне посвідчення. Правові наслідки недотримання сторонами простої письмової форми правочину. Укладення правочину шляхом мовчання та конклюдентних дій. Державна реєстрація правочину.

Недійсність правочинів. Види недійсних правочинів. Нікчемні та оспорювані правочини. Недійсність частини правочину. Загальні та спеціальні наслідки недійсності правочинів.

Роль та значення теми для діяльності юриста: Тема «Правочини як підстава виникнення, зміни або припинення цивільних правовідносин» вивчається студентами для усвідомлення особливостей цивільного права у регулюванні цивільних правовідносин. Правочин є найбільш поширеним юридичним фактом, який породжує цивільні права та обов'язки, змінює чи припиняє їх; видом правочинів, зокрема, є всі договори; на всі договори поширюються правила щодо правочинів. Це обумовлює значимість даної теми для опанування усім навчальним курсом «Цивільне право».

Ключові поняття: «правочин», «форма правочину», «усний правочин», «письмовий правочин», «недійсний правочин», «фіктивний правочин», «удаваний правочин», «нікчемний правочин», «оспорюваний правочин», «реституція», «воля», «волевиявлення», «конклюдентні дії».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:**Знати:**

- поняття і значення правочинів, їх місце у системі юридичних фактів;

- класифікація право чинів;
- умови дійсності правочину;
- правові наслідки недійсності правочинів.

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати правочин як юридичний факт, що є підставою виникнення, зміни та припинення цивільно-правових відносин;
- тлумачити зміст правочину;
- правильно застосовувати норми цивільного права щодо умов дійсності право чинів;
- складати текст правочину.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: розписка про отримання грошей, договір дарування картини, позовна заява до суду про визнання правочину недійсним.

ТЕМА 9. Особисті немайнові права фізичної особи.

Зміст теми:

Роль і значення особистих немайнових прав. Поняття особистих немайнових прав, не пов'язаних і майновими. Ознаки особистих немайнових відносин. Зміст особистих абсолютних правовідносин. Класифікація особистих немайнових прав. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Особисті немайнові права юридичної особи. Захист особистих немайнових прав.

Право фізичної особи на ім'я. Право фізичної особи на власне зображення. Право на особисту недоторканість і свободу, охорону житла і здоров'я. Право на повагу до честі, гідності та ділової репутації фізичної або юридичної особи. Особливості захисту цих прав.

Роль та значення теми для діяльності юриста: Тема «Особисті немайнові права фізичної особи» вивчається студентами для усвідомлення особливостей особистих немайнових правовідносин, що виникають з приводу благ немайнового характеру, таких, як: життя, здоров'я, ім'я, честь, гідність, свобода, недоторканність та ін. При визначенні особливостей особистих немайнових прав фізичної особи, акцентувати увагу на тому, що це такі суб'єктивні цивільні права, які належать кожній особі від народження або за законом і не мають економічного змісту.

Ключові поняття: «особисті немайнові правовідносини», «немайнові блага», «немайнові блага», «особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи», «особисті немайнові права, що забезпечують суспільне буття фізичної особи», «право на життя», «право на інформацію», «право на власне зображення», «право на особисту недоторканність», «честь», «гідність», «ділова репутація», «цивільно-правовий захист», «право на спростування недостовірної інформації», «відшкодування

майнової шкоди», «відшкодування моральної шкоди».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- роль і значення особистих немайнових прав;
- норми Конституція України про особисті немайнові права і свободи людини та громадянина;
- класифікація особистих немайнових прав;
- захист особистих немайнових прав.

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, що є підставами виникнення, зміни та припинення особистих немайнових прав фізичних осіб;
- правильно застосовувати норми цивільного права щодо захисту особистих немайнових прав фізичних осіб.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: відзив на позовну заяву; скласти таблицю порівняння особливостей майнових та немайнових цивільних правовідносин.

ТЕМА 10. Строки та терміни. Позовна давність

Зміст теми:

Поняття і значення строків в цивільному праві. Строки та їх співвідношення з юридичними фактами у цивільному праві. Різниця між строком і терміном. Обчислення строків у цивільному праві. Види цивільно-правових строків. Строки здійснення суб'єктивних прав і виконання обов'язків. Строки захисту цивільних прав (гарантійні, оперативного захисту, претензійні, позовної давності, процесуальні).

Позовна давність. Види строків позовної давності (загальні і спеціальні). Вимоги, на які позовна давність не поширюється. Початок перебігу позовної давності. Застосування позовної давності. Зупинення, переривання й поновлення строків позовної давності. Наслідки спливу строків позовної давності.

Роль та значення теми для діяльності юриста: Тема «Строки та терміни. Позовна давність» має важливе практичне значення, адже з певними моментами чи періодами часу цивільний закон пов'язує виникнення, зміну і припинення правовідносин (необхідність вчинення передбачених законом чи договором дій, можливість примусового здійснення порушеного права і т.ін.). Поняття «строк», «давність», «своєчасно», «негайно», «у будь-який час» та інші, які відображають часові зв'язки, часто включаються до змісту правових норм.

Строки та терміни мають важливе правове значення: вони є часовою формою існування прав та обов'язків учасників цивільних правовідносин» вони

конкретизують умови здійснення суб'єктами своїх прав та обов'язків, визначають часові межі тривалості прав та обов'язків» строки та терміни характеризують право згідність поведінки суб'єктів цивільного права, а також визначають часові межі здійснення права на захист.

Ключові поняття: «строк», «термін», «присікальний строк», «гарантійний строк», «відкладальні строки», «скасувальні строки», «умови», «прострочення», «загальна позовна давність», «спеціальна позовна давність», «зупинення перебігу позовної давності», «переривання перебігу позовної давності».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- поняття, значення і юридична природа строків та термінів у цивільному праві;
- види цивільно-правових строків та термінів;
- порядок визначення та обчислення строків (термінів);
- порядок визначення та обчислення строків позовної давності.

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- обчислювати строки;
- визначати початок перебігу та спливу строків позовної давності;
- правильно застосовувати норми цивільного права, що регулюють порядок обчислення строків (термінів) в цивільних правовідносинах.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: пропозиція про продовження строків за договором оренди; заява до суду про захист права, строк позовної давності за вимогою щодо якого пропущено з поважних причин.

ТЕМА 11. Представництво та довіреність.

Зміст теми:

Поняття та правове значення представництва як різновиду організаційних відносин. Внутрішні та зовнішні відносини представництва. Повноваження представника. Види представництва. Представництво за законом. Представництво на підставі акта органу юридичної особи. Представництво за договором доручення. Комерційне представництво.

Поняття, зміст та види довіреності. Разова, спеціальна, генеральна довіреності. Форма та строки довіреності. Довіреність юридичної особи. Передоручення. Припинення дії довіреності.

Роль та значення теми для діяльності юриста: значення теми «Представництво та довіреність» зумовлене тим, що інститут представництва має в цивільному обороті надзвичайно широку сферу застосування. Потреба в ньому виникає не лише тоді, коли особа, яку представляють, не може особисто здійснювати власні права і обов'язки за законом (наприклад, через недієздатність) чи через конкретні життєві обставин (хворобу, відрядження та

ін.). Часто до послуг представників звертаються, коли виникає потреба (бажання) скористатися спеціальними знаннями і досвідом фахівця, зберегти час і т.ін. Діяльність юридичних осіб взагалі немислима без постійного або хоча б епізодичного звернення до представництва. Представництво може виникати між фізичними особами, між юридичною особою і фізичною особою, а також між юридичними особами.

Ключові поняття: «представництво», «законне представництво», «договірне представництво», «представник», «особа, яку представляють», «договір доручення», «повноваження представника», «комерційне представництво», «довіреність», «передоручення».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- поняття представництва та його юридична природа;
- підстави виникнення та види представництва;
- правові наслідки представництва без повноважень та з

перевищенням повноважень;

- підстави припинення представництва

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, які є підставами виникнення, зміни та припинення представництва;
- правильно застосовувати норми цивільного права щодо реалізації

відносин з представництва.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: проект довіреності на: 1) одержання стипендії; 2) одержання поштової кореспонденції; 3) на ведення цивільної справи в суді.

ТЕМА 12. Цивільно-правова відповідальність

Зміст теми:

Поняття цивільно-правової відповідальності як засобу захисту цивільних прав. Особливості відповідальності в цивільному праві, її основні принципи й функції. Види цивільно-правової відповідальності.

Умови цивільно-правової відповідальності. Поняття й склад цивільного правопорушення. Протиправна поведінка як умова цивільно-правової відповідальності. Поняття й зміст шкоди (збитків) у цивільному праві. Причинний зв'язок між протиправною поведінкою і результатом, що наступив. Вина правопорушника як умова цивільно-правової відповідальності. Поняття й форми вини в цивільному праві, їх значення. Випадки відповідальності незалежно від вини і за дії третіх осіб (за чужу вину) у цивільному праві. Особливості цивільно-правової відповідальності за невиконання або неналежне виконання грошових зобов'язань.

Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності. Поняття й значення випадку і непереборної сили (форс-мажор).

Роль та значення теми для діяльності юриста: Тема «Цивільно-правова відповідальність» спрямована вивчення передбачених законом або договором невігідні наслідки майнового характеру, що покладається на особу, яка вчинила цивільне правопорушення: не виконала чи неналежно виконала зобов'язання або посягнула на абсолютні майнові чи особисті немайнові права чи блага інших осіб.

В діяльності юриста необхідно усвідомлювати, що цивільно-правова відповідальність завжди пов'язана з додатковими обтяженнями для особи, яка вчинила правопорушення; може виявлятися в покладенні на боржника додаткового обов'язку або в позбавленні його певного суб'єктивного права; цивільно-правова відповідальність є різновидом цивільно-правової санкції й застосовується за цивільне правопорушення, завжди має майновий характер; основною функцією відповідальності у цивільному праві є компенсаційна; вона застосовується самостійно навіть тоді, коли шкода виникає внаслідок дій, що мають адміністративно-правовий чи кримінально-правовий характер; при цьому потерпіла сторона сама вирішує, чи застосовувати цивільно-правову відповідальність до іншої сторони.

Ключові поняття: «умови цивільно-правової відповідальності», «форми цивільно-правової відповідальності», «шкода», «збитки», «вина», «протиправна поведінка», «нереборна сила», «випадок», «презумпція винуватості», «форс-мажор».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- поняття цивільно-правової відповідальності як засобу захисту цивільних прав;
- особливості відповідальності в цивільному праві, її основні принципи й функції;
- види цивільно-правової відповідальності;
- умови цивільно-правової відповідальності;
- поняття й склад цивільного правопорушення;
- підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, які є підставами настання цивільно-правової відповідальності
- правильно застосовувати норми цивільного права щодо умов виникнення цивільно-правової відповідальності та підстав звільнення від цивільно-правової відповідальності

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: позовна заява до суду про відшкодування шкоди; позовна заява до суду про примусове виконання регресної вимоги.

ТЕМА 13. Загальні положення про право власності. Право спільної власності

Зміст теми:

Поняття власності і права власності. Власність як економічна, правова, соціальна категорія. Право власності в об'єктивному і суб'єктивному розумінні. Зміст права власності. Абсолютний характер права власності. Здійснення права власності. Непорушність права власності.

Суб'єкти права власності в Україні. Власність українського народу. Право власності фізичних осіб. Право власності юридичних осіб. Право власності держави, Автономної Республіки Крим і адміністративно-територіальних утворень. Підстави виникнення права власності. Первісні та похідні, загальні та спеціальні підстави. Момент виникнення права власності в набувача майна за договором. Реєстрація речових прав: порядок та правове значення. Ризик випадкової загибелі або псування майна. Припинення права власності.

Поняття права спільної власності. Види права спільної власності. Суб'єкти права спільної власності. Право спільної часткової власності. Суб'єкти й об'єкти спільної часткової власності й підстави її виникнення. Здійснення права спільної часткової власності. Плоди, продукція та доходи від використання майна, що є у спільній частковій власності. Утримання майна, що є у спільній частковій власності. Право співвласника розпорядитися часткою у праві спільної часткової власності. Переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності. Виділ частки учасника спільної часткової власності. Припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників. Звернення стягнення на частку у майні, що є у спільній частковій власності.

Право спільної сумісної власності. Підстави виникнення, суб'єкти й об'єкти права спільної сумісної власності. Особливості здійснення й припинення права спільної сумісної власності. Право спільної сумісної власності подружжя.

Роль та значення теми для діяльності юриста: Темою «Загальні положення про право власності. Право спільної власності» започатковується вивчення великого блоку питань, змістова основа яких закріплена у положеннях третьої книги Цивільного кодексу України «Право власності та інші речові права». До інститут речового права відносять норми, спрямовані на те, щоб закріпити за уповноваженою особою можливість володіти майном і користуватися ним незалежно від дій інших осіб.

Ключові поняття: «речове право», «речові правовідносини», «абсолютні права», «власність», «право власності», «право володіння», «законне володіння», «незаконне володіння», «недобросовісне незаконне володіння», «право користування», «право розпорядження», «державна власність», «комунальна власність», «приватна власність», «спільна власність», «спільна сумісна власність», «спільна часткова власність».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- поняття та зміст права власності;
- співвідношення видів права власності з формами власності;
- способи набуття та припинення права власності;
- зміст права власності;
- межі здійснення права власності.

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, які є підставами виникнення, зміни та припинення права власності;
- правильно застосовувати норми цивільного права до конкретних життєвих ситуацій, пов'язаних із здійсненням права власності.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: договір співвласників про порядок користування об'єктом спільної власності: автомобілем, двокімнатною квартирою, житловим будинком, що не підлягає поділу в натурі.

ТЕМА 14. Захист права власності. Володіння і інші речові права.

Зміст теми:

Поняття захисту права власності. Цивільно-правові засоби захисту права власності, їх класифікація.

Речево-правові засоби захисту права власності. Витребування власником майна з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Вимоги по усуненню порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов). Вимога про звільнення майна від арешту (виключення з опису).

Співвідношення права власності й інші речових прав. Види інших речових прав, їх класифікація. Поняття і зміст володіння чужою річчю. Види володіння. Суб'єкти володіння. Виникнення і припинення володіння. Захист володіння. Право обмеженого користування чужими речами (сервітути). Види сервітутів. Виникнення і припинення сервітутів. Право користування чужою землею для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Встановлення і припинення емфітевзису. Право користування чужою, землею для забудови (суперфіцій). Припинення і захист суперфіцію.

Роль та значення теми для діяльності юриста: Тема «Захист права власності. Володіння і інші речові права» вивчається студентами для усвідомлення сукупності передбачених цивільним законодавством матеріально-правових засобів, що застосуються у зв'язку із вчиненими проти права власності порушеннями і спрямовані на відновлення чи захист майнових інтересів власників.

Ключові поняття: «форми захисту права власності», «способи захисту права власності», «віндикаційний позов», «негаторний позов», «право оперативного управління», «право повного господарського відання», «емфітевзис», «сервітут», «суперфіцій».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- принципи захисту права власності;
- способи захисту права власності;

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, які є підставами для застосування способів захисту права власності;
- правильно застосовувати норми цивільного права щодо захисту права власності.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: проект позовної заяви про усунення перешкод у здійсненні права власності (негаторного позову); проект позовної заяви про витребування майна з чужого незаконного володіння (віндикаційного позову).

ТЕМА 15. Право інтелектуальної власності**Зміст теми:**

Творча діяльність і роль цивільного права в її регулюванні. Поняття права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності. Інститути цивільного права, які регулюють і захищають відносини в галузі творчої діяльності. Система українського законодавства про охорону інтелектуальної власності.

Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності. Авторське право та суміжні права. Право промислової власності. Правова охорона засобів індивідуалізації цивільного обороту та нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності.

Підстави виникнення прав інтелектуальної власності. Види особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності. Використання об'єкта права інтелектуальної власності. Передання майнових прав інтелектуальної власності. Здійснення прав інтелектуальної власності на об'єкт, який належить кільком особам. Права інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку з виконанням трудового договору та за замовленням. Наслідки порушення права інтелектуальної власності. Захист інтелектуальної власності в Україні на сучасному етапі.

Роль та значення теми для діяльності юриста: Тема «Право інтелектуальної власності» вивчається студентами для усвідомлення студентами, що інтелектуальна власність – це умовне поняття, яке використовується для означення сукупності виключних прав на результати (продукти) інтелектуальної, і перш за все творчої діяльності, а також прирівняні до них за правовим режимом засоби індивідуалізації юридичних осіб, продукції, робіт і послуг (комерційне найменування (фірма), товарний знак, знак обслуговування і т.ін.).

Ключові поняття: «інтелектуальна власність», «творчість», «авторське

право», «співавторство», «право авторства», «право на недоторканість твору», «виключне право», «право на авторську винагороду», «суміжні права», «ліцензійний договір», «авторський договір», «винахід», «корисна модель», «промисловий зразок».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми:

Знати:

- система українського законодавства про охорону інтелектуальної власності;
- інститути цивільного права, які регулюють і захищають відносини в галузі творчої діяльності (авторське право та суміжні права, право промислової власності);
- правова охорона засобів індивідуалізації цивільного обороту та нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності;
- об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.
- види особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності;
- строк чинності прав інтелектуальної власності;
- цивільно-правовий захист права інтелектуальної власності.

Вміти:

- орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві;
- аналізувати юридичні факти, які є підставами виникнення та припинення права інтелектуальної власності;
- правильно застосовувати норми цивільного права у сфері інтелектуальної власності.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: заяву про виплату авторської винагороди; проект позовної заяви до суду про визнання авторського права

ТЕМА 16. Загальні положення спадкового права

Зміст теми:

Поняття та значення спадкового права. Принципи спадкового права. Поняття спадкування та його значення. Історичний розвиток спадкового права та законодавства про спадкування.

Спадкове правонаступництво: поняття та види. Поняття та склад спадщини. Спадкоємці та спадкодавці. Підстави спадкування (за законом, за заповітом). Особливості спадкування прав інтелектуальної власності. Особливості спадкування цінних паперів та грошових вкладів. Особливості спадкування часток у господарських товариствах, приватних підприємств, майна підприємця. Особливості спадкування земельних ділянок, квартир та будинків, які перебувають у процесі приватизації. Особливості спадкування обов'язків померлого спадкодавця. Особливості спадкування майна, що знаходиться за кордоном або іноземцями.

Поняття та значення відкриття спадщини. Час і місце відкриття спадщини. Поняття і значення інституту прийняття спадщини у спадковому праві. Способи, порядок і строки прийняття спадщини. Поділ спадщини між спадкоємцями. Переважне право окремих спадкоємців на виділення спадкового майна в натурі. Перерозподіл спадщини. Підстави та порядок вжиття заходів до охорони спадкового майна. Компетенція посадових осіб щодо вжиття заходів до охорони спадщини. Пред'явлення претензій кредиторами спадкодавця. Порядок оформлення спадкових прав. Свідоцтво про право на спадщину. Підстави та наслідки визнання спадкового майна відумерлим. Відмова від спадщини.

Роль та значення теми для діяльності юриста: Під час вивчення теми «Загальні положення спадкового права» розкривається зміст спадкового права; надається характеристика предмету, методів та принципів спадкового права; вивчається законодавство, що регулює спадкові правовідносини. Висвітлюється поняття та зміст спадкового процесу.

В рамках вивчення цієї теми висвітлюється поняття та елементи спадкових правовідносин; підстави виникнення, зміни та припинення спадкових правовідносин. Окрема увага приділяється правовому статусу спадкоємця, здійснення ним права на спадкування за заповітом та за законом; правовому статусу спадкодавця та його праву залишити заповіт, посвідчити договір довічного утримання, укласти спадковий договір. Крім того, в рамках цієї теми досліджується спадщина як сукупність прав і обов'язків спадкодавця; особливості спадкування окремих видів майна.

Вивчення зазначених питань допомагає юристу визначити загальні засади правового регулювання спадкових правовідносин, суть доктрини спадкового права.

Ключові поняття: «спадкування», «спадкодавець», «спадкоємець», «спадкове майно», «відкриття спадщини», «черги спадкоємців», «відмова від спадщини», «заповіт», «спадкова трансмісія», «спадкування за правом представлення», «легат», «спадковий договір».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми.

Знати:

- поняття та предмет спадкового права;
- види спадкування;
- юридичний склад спадкування за заповітом, юридичний склад спадкування за законом;
- склад спадщини;
- особливості спадкування предметів звичайної домашньої обстановки та вжитку.
- підстави відкриття спадщини;
- час і місце відкриття спадщини;

Вміти:

- здійснювати пошук серед масиву нормативно-правових актів необхідних норм спадкового права та процесу;
- застосовувати норми спадкового права та процесу;
- при застосуванні норм спадкового права враховувати дію норм

спадкового права у часі, просторі, за колом осіб;

- при наданні юридичної консультації та рекомендацій враховувати принципи спадкового права;

- сприяти суб'єктам спадкових правовідносин реалізацій їх прав та здійсненні обов'язків

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: заява про прийняття спадщини, позовна заяву про усунення спадкоємця від права на спадкування

ТЕМА 17. Спадкування за законом

Зміст теми:

Особливості спадкування за законом. Черги спадкоємців за законом. Зміна черговості одержання права на спадкування. Спадкування усиновленими та усиновлювачами. Перша черга спадкоємців за законом. Друга черга спадкоємців за законом. Третя черга спадкоємців за законом. Четверта черга спадкоємців за законом. П'ята черга спадкоємців за законом. Спадкування за правом представлення. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом. Спадкова трансмісія. Порядок закликання до спадкування за законом. Розподіл спадщини між спадкоємцями.

Роль та значення теми для діяльності юриста: В рамках опанування теми «Спадкування за законом» вивчається такий вид спадкування як спадкування за законом; досліджується юридичний склад спадкування за законом. Здійснюється вивчення основних положень спадкування за законом: черги спадкоємців, зміна черговості при спадкуванні за законом; спадкування за правом представлення.

Вивчення зазначених питань допомагає юристу правильно відмежовувати спадкування за заповітом від спадкування за законом, та, у зв'язку з цим, застосовувати відповідні норми спадкового права.

Ключові поняття: «спадкування», «спадкодавець», «спадкоємець», «спадкове майно», «відкриття спадщини», «черги спадкоємців», «відмова від спадщини», «спадкова трансмісія», «спадкування за правом представлення».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми.

Знати:

- Особливості спадкування за законом.
- Черги спадкоємців за законом.
- Спадкування за правом представлення.
- Спадкова трансмісія.

Вміти:

- відмежовувати спадкування за заповітом від спадкування за законом;
- здійснювати аналіз юридичного складу спадкування за законом.
- визначати коло спадкоємців за законом;
- рахувати ступінь спорідненості;

- здійснювати пошук доказів родинних та сімейних відносин та відносин утримання.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: заява до суду про встановлення сімейних відносин, позовна заява поділ спадкового майна, договір про перерозподіли частки у спадковому майні.

ТЕМА 18. Спадкування за заповітом. Спадковий договір

Зміст теми:

Поняття і ознаки заповіту. Право на заповіт. Права заповідача. Заповідальний відказ. Предмет заповідального відказу. Право на обов'язкову частку у спадщині. Заповіт з умовою. Заповіт подружжя. Секретний заповіт.

Принцип свободи заповідальних розпоряджень. Обмеження свободи заповідальних розпоряджень. Підпризначення спадкоємця як різновид заповідального розпорядження. Заповідальний відказ як різновид заповідального розпорядження. Покладання та встановлення сервітуту як різновиди заповідальних розпоряджень.

Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом. Позбавлення спадщини.

Форма заповіту. Посвідчення заповіту. Поняття секретного заповіту. Оголошення нотаріусом секретного заповіту. Посвідчення заповіту при свідках. Право заповідача на скасування та зміну заповіту. Таємниця заповіту. Тлумачення заповіту. Недійсність заповіту.

Спадковий договір: поняття, природа, елементи і виконання.

Роль та значення теми для діяльності юриста: В рамках опанування даної теми вивчається такий вид спадкування як спадкування за заповітом, його загальна характеристика; досліджується юридичний склад спадкування за заповітом. Окрема увага приділяється поняттю та змісту тестаментоздатності, праву на заповіт, видам заповітів; заповідальному відказу, підставам визнання заповіту недійсним та правовим наслідкам визнання заповіту недійсним. Крім того, в рамках вивчення даної теми розкриваються відмінність спадкування за законом від спадкування за заповітом.

Вивчення зазначених питань допомагає юристу правильно відмежовувати спадкування за заповітом від спадкування за законом, та, у зв'язку з цим, застосовувати відповідні норми спадкового права.

Ключові поняття: «заповіт», «шлюбний договір», «підпризначення спадкоємця», «секретний заповіт», «заповідальний відказ», «заповідальні розпорядження», «покладання».

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми.

Знати:

- порядок посвідчення заповітів;
- порядок тлумачення змісту заповіту;
- правове регулювання договору довічного утримання;

- правове регулювання спадкового договору.

Вміти:

- виявляти помилки при посвідченні заповіту;

- тлумачити зміст заповіту;

- сприяти охороні прав власника майна при укладанні договору довічного утримання;

- сприяти охороні прав власника майна при складанні спадкового договору;

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.2.1.; 1.2.5-1.2.8; 1.2.15; 1.2.20; 1.3.1; 1.3.4.; 1.3.5; 1.3.7-1.3.11; 1.4.2; 1.4.6; 1.4.11; 1.5.1; 1.5.5.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення: заповіт, позовна заява про визнання заповіту недійсним, позовна заява про визнання права на обов'язкову частку у спадщини.

1.8. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Мета виконання індивідуального завдання полягає у глибокому самостійному вивченню права інтелектуальної власності, чинного законодавства в сфері творчої діяльності, практики його застосування, питань економіки права інтелектуальної власності, захисту прав, міжнародної співпраці в сфері інтелектуальної власності.

Виконання індивідуального завдання необхідно починати з вивчення відповідних розділів підручників, навчальних посібників, нормативних актів тощо, що наведена у переліку рекомендованої літератури, а також додаткової літератури, практичних матеріалів, які студент повинен знайти і опрацювати самостійно. В цих методичних вказівках до кожної теми завдання наведено коротку характеристику її змісту, який студент повинен навести на початку своєї роботи (реферату), після назви теми.

Робота повинна бути написана студентом самостійно, своїми словами. Забороняється переписувати підручники, нормативні акти тощо. Цитування робіт окремих авторів необхідно наводити з посиланням на джерела їх опублікування, який наводиться в кінці роботи у списку використаної літератури.

При написанні роботи студент повинен поряд з теоретичним висвітленням аспектів теми, дати її аналіз на прикладі практичних матеріалів щодо охорони, захисту і використання прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Обсяг роботи повинен становити 8-15 сторінок печатного тексту.

У тих випадках, коли індивідуальне завдання повертається студенту для виправлення помилок, нова робота повинна представлятись для перевірки разом з поверненою.

Номера тем індивідуального завдання видаються студенту викладачем дисципліни.

ТЕМА 1. Цивільне право в системі права України. Цивільне право як наука і навчальна дисципліна.

Завдання 1. До яких з названих нижче відносин можна застосувати норми цивільного права та вказіть відповідні статті нормативно-правового акту, що регулює цивільні відносини:

- 1) відносини щодо поширення деталей особистого життя людини;
- 2) відносини щодо використання торговельної марки;
- 3) відносини з приводу отримання заробітної плати за допомогою пластикової картки;
- 4) відносини щодо навчання в НГУ за контрактом;
- 5) відносини з приводу використання програмного забезпечення;
- 6) відносини з приводу зберігання речей у гардеробі;
- 7) відносини з приводу зміни імені особи;

- 8) відносини з приводу володіння житловим будинком;
- 9) відносини з приводу відшкодування збитків від стихійного лиха;
- 10) відносини з приводу відшкодування збитків від залиття квартири сусідами з верхнього поверху;
- 11) відносини з приводу штучного переривання вагітності;
- 12) відносини підприємця та податкової інспекції з приводу термінів та розмірів сплати податків;
- 13) відносини з приводу незаконного списання податковою інспекцією грошових коштів з розрахункового рахунка юридичної особи;
- 14) відносини підприємства та його робітника (водія), який пошкодив автомобіль юридичної особи;
- 15) відносини подружжя з приводу поділу спільного майна, придбаного під час шлюбу;
- 16) відносини подружжя з приводу дарування автомобіля;
- 17) відносини пасажира та залізниці з приводу проїзду в потягу;
- 18) відносини засновників акціонерного товариства;
- 19) відносини між спадкоємцями з приводу спадкування майна;
- 20) Відносини між підприємствами, які уклали договір поставки?
- 21) Відносини між двома фізичними особами з приводу позики грошей?
- 22) Відносини між виконкомом місцевої ради і гр. Петренко В.І. у зв'язку з видачею ордера на квартиру?
- 23) Відносини між фізичною особою та сільською радою з приводу виділення земельної ділянки в оренду?
- 24) Відносини між автором книги та видавництвом з приводу видання книги?
- 25) Відносини між акціонерним товариством «Мрія» та фізичною особою з приводу прийняття на роботу?

Завдання 2

1. Визначте, чи можна вважати цивільно-правовими відносини, що виникли за такими обставинами, і застосувати до них норми цивільного права (відповідь обґрунтуйте):

АТ “Фотон” передало автотранспортному підприємству для доставки магазину «Радіотехніка» свою продукцію – партію телевізорів на суму 900 тис. грн. При прийомці товару від перевізника отримувачем виявлена нестача товару на суму 3500 грн.

2. Токар Свиридов О. при роботі з необережності вивів з ладу верстат, на якому працював. Вартість ремонту верстата склала 350 грн. Директор підприємства вимагав від Свиридова відшкодувати заподіяну підприємству шкоду в повному обсязі.

3. Водій автомобіля Чиж збив пішохода Олексенко О., який переходив через проїжджу частину в невстановленому місці. Після видування Олексенко

звернувся до АТП, на балансі якого знаходився автомобіль, з вимогою про відшкодування збитків. Директор АТП відмовився відшкодувати збитки, мотивуючи тим, що, по-перше, АТП не несе відповідальності за дії водіїв, по-друге, Олексенко переходив проїжджу частину в невстановленому місці.

Завдання 3

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 4

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 2. Джерела цивільного права. Поняття та система цивільного законодавства. Цивільні правовідносини.

Завдання 1

Наведіть 3–4 приклади кожного виду нормативно-правових актів, що регулюють цивільно-правові відносини, виходячи з їх класифікації за юридичною силою. Знайдіть рішення Конституційного Суду щодо тлумачення норм, що регулюють цивільно-правові відносини. Наведіть 3-4 приклади постанов Пленуму Верховного Суду України з питань розгляду цивільно-правових спорів.

Завдання №2

Після десяти років спільного проживання подружжя Сидорових розірвали шлюб. В судовому засіданні при розподілі спільно нажитого майна Сидорова просила визнати за нею право на половину гонорару, який належить її чоловіку за видання його книги, яка була написана в період їх спільного життя.

На думку Сидорова, нарахований гонорар не можна вважати спільною сумісною власністю подружжя, передбаченою статтею 61 СК, оскільки даний гонорар ним ще не одержаний. Сидорова звернула увагу суду на статтю доктора юридичних наук, у якій мова йде про те, що авторський гонорар стає спільною власністю подружжя уже з моменту його нарахування, а не з моменту отримання одним із подружжя. Крім того, їй відомо, що суд сусіднього району, розглядаючи таку ж справу, позов про розподіл нарахованого, а не отриманого гонорару задовольнив.

Чим повинен керуватись суд при винесенні рішення по доній справі?

Завдання 3

Мионов пред'явив позов до готелю "Владлена" про стягнення вартості пальто, костюма та електробритви, які було викрадено у нього під час проживання у готелі. Готель заперечував проти позову, посилаючись на те, що Мионов знаходився у загальному номері і відповідно з розпорядженням адміністрації готелю повинен був здати свої речі у камеру зберігання, яка працює цілодобово. У зазначеному розпорядженні говориться також, що адміністрація не

несе відповідальності за зникнення з номерів готелю речей, що не були здані до камери зберігання. Це розпорядження висить у готелі на видному місці, і Миронов не міг не знати про встановлені у готелі правила. Адвокат Миронова звернув увагу суду на те, що розпорядження адміністрації готелю не нормативний акт та не відповідає статті 975 Цивільного кодексу України, відповідно до якої готель відповідає за збереження речей, що знаходяться у відведеному для проживання приміщенні.

Представник готелю посилався в свою чергу на п. 31 Правил проживання у готелях міста, затверджених міським головою, в якому сказано, що готель не відповідає за втрату речей, які не були здані на зберігання.

Яке рішення повинен винести суд? Що таке юридична сила закону, в чому її практичне значення?

Завдання 4

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 5

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 3. Здійснення та захист цивільних прав.

Завдання 1

Складіть схему способів захисту цивільних прав.

Завдання 2

Сошнів, перебуваючи в залі самообслуговування, набрав в корзину різні продукти, звертаючи при цьому особливу увагу на вміст кілокалорій в кожному із продуктів. Продавець, виразивши здивування, сказала, що на її думку Сошніву не слід так дбати про власну фігуру, яка і без того витончена. Сошнів, обурившись висловлюваннями з приводу його зовнішності, відмовився купувати в магазині взагалі будь-які продукти, покинув торговий зал і пред'явив до магазину позов про компенсацію моральної шкоди.

При розгляді справи представник магазину заявив, що ніякого договору купівлі-продажу з громадянином Сошнівим магазин не укладав, а відповідно правовідносин між ними не виникло. Крім цього, правила торгівлі магазином не були порушені по жодному із пунктів. Стосовно ж його претензій до продавця він може звернутися безпосередньо до неї.

Чи виникли цивільні відносини? Чи є правильною позиція магазину?

Завдання 3

Матвеев, виявивши на вулиці портмоне з грошима і документами на ім'я іноземного громадянина Джеймса Хатта, довго з'ясовував його місцезнаходження, обдзвонюючи готелі і довідкові служби. В кінці кінців він встановив, що Джеймс Хатт проживав в готелі „Європа”, однак через 15 хвилин

назад він виїхав в аеропорт. Матвеев негайно відправився в аеропорт на власній машині. Боячись запізнитися, він перевищив швидкість руху, за що був оштрафований співробітником ДАІ.

Коли він зайшов в приміщення аеропорту, то побачив Джеймса Хатта, якого впізнав по одній із фотографій, які знаходилися в портмоне, Джеймс Хатт дуже зрадів, жалкуючи, що зараз він відлітає. Він хотів віддячити Матвееву і повечеряти з ним. Хатт попросив свого знайомого Лисьєва, який його проводжав, виконати цю місію.

Лисьєв запропонував Матвееву тут же поїхати в ресторан, останній заявив, що по ресторанах він не любить ходити. Однак від грошової винагороди не відмовився б, оскільки йому прийшлося заплатити штраф, використати бензин на поїздку в аеропорт, крім того, йому прийде рахунок за користування послугами платної довідкової служби. Лисьєв пояснив, що він радий би виконати це прохання, однак йому необхідно відзвітуватися перед Джеймсом Хаттом про виконання доручення. Для цього він повинен долучити рахунок з ресторану. Матвеев розповів це юристу.

Яку пораду йому необхідно дати?

Завдання 4

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 5

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 4. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин.

Завдання 1

1. Скласти проект заяви до органу опіки та піклування про надання повної цивільної дієздатності особі, яка не досягла 18 років і працює за трудовим договором; б) записана матір'ю (батьком) дитини;

2. Скласти проект заяви до органу опіки та піклування про надання повної цивільної дієздатності особі, яка не досягла 18 років і записана матір'ю (батьком) дитини;

3. Скласти проект заяви до органу опіки та піклування від імені особі, яка не досягла 18 років, про надання згоди на її реєстрацію як суб'єкта підприємницької діяльності.

Завдання 2

20 річний Петро Степаненко викрав із квартири Возникової речі на загальну суму 370 грн. На підставі висновку судовопсихіатричної експертизи про те, що Петро Степаненко психчно хворий і не може розуміти значення своїх дій, суд звільнив Юрія від кримінальної відповідальності і відправив його на примусове лікування. Возникова пред'явила позов до батьків Петра. Батьки проти позову заперечували, посилаючись на те, що Юрій не був визнаний недієздатним в установленому законом порядку, тим більше, що в нього на

рахунку в банку знаходиться грошова сума у розмірі 1500 грн, яка була подарована йому дідом.

Вирішіть справу.

Завдання 3

Казаков Л. рибалив на морі. Човен перевернувся і він втопився. Все це трапилось на очах у чотирьох громадян, які відпочивали на березі моря. Тіло Казакова не знайшли. Дружина Казакова через 6 міс. після нещасного випадку звернулася до суду про оголошення його померлим. Суд ухвалив рішення про оголошення її чоловіка померлим.

Чи правильне рішення суду?

Завдання 4

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 5

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 5. Юридичні особи і держава як суб'єкти цивільних правовідносин.

Завдання 1

Командитне товариство «Спектр» протягом більш ніж півроку через відсутність фінансових коштів не мало можливості задовольнити визнані ним претензійні вимоги кредиторів, а також сплатити борги за виконавчими документами. В зв'язку з цим господарським судом Дніпропетровської області на підставі заяви одного із кредиторів товариства було порушено справу про його банкрутство.

Протягом місяця, після опублікування в газеті «Урядовий кур'єр» оголошення про порушення справи командитного товариства «Спектр», в господарський суд були представлені заяви кредиторів з майновими вимогами до боржника та документи, що їх підтверджували.

Ухвалою господарського суду щодо кожного кредитора, окремо всі вимоги були визнані. Та оскільки у встановлений строк заяв про проведення санації товариства ні від юридичних осіб, ні від громадян не надійшло, господарський суд прийняв постанову про визнання товариства банкрутом.

На даному прикладі поясніть наслідки визнання підприємства - боржника банкрутом, порядок продажу його майна та черговість задоволення претензій кредиторів. Чи є можливість у даному випадку задовольнити претензії кредиторів за рахунок майна, що є власністю учасників товариства? Назвіть основні умови порядку визнання підприємства-боржника банкрутом, викладені в завданні.

Завдання 2

Кредиторами товариства з додатковою відповідальністю «Герм етика» був пред'явлений позов до господарського суду про банкрутство товариства в зв'язку з його неспроможністю. До складу майна, що підлягає розподілу між кредиторами, позивачі просять включити активи двох дочірніх підприємств ТДВ «Герм етика», а також майно, закріплене за представництвами і філіями ТДВ в інших містах.

Заперечуючи пред'явлені вимоги, представник відповідача заявив, що дочірні підприємства є самостійними юридичними особами і по боргах підприємства-засновника не відповідають. Іногородні філії згідно з положеннями про філії також є юридичними особами і не повинні ліквідуватися. Крім того, ліквідація товариства в зв'язку з його банкрутством можлива тільки після застосування комплексу санаційних процедур, передбачених законодавством, оскільки залишається можливість його фінансового оздоровлення.

Розберіть доводи сторін. Охарактеризуйте правове становище філій та представництв юридичної особи. Опишіть основні етапи провадження у справі про банкрутство.

Завдання 3

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 4

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 6. Види юридичних осіб. Організаційно-правові форми юридичних осіб.

Завдання 1

Скласти засновницький договір про створення:

- товариства з обмеженою відповідальністю з участю чотирьох фізичних осіб;
- повного товариства з участю трьох фізичних осіб

Завдання 2

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 3

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 7. Об'єкти цивільних правовідносин. Цінні папери як об'єкти цивільних правовідносин.

Завдання 1

Охарактеризувати за класифікацією речей: купюру вартістю 20 грн; житлову квартиру; мопед; моторний човен; домашню бібліотеку; столовий сервіз; набір інструментів слюсаря; шкіряну валізу; картину Рубенса «Кермесса»; підручник з цивільного права.

Завдання 2

Акціонерне товариство «Промбуд» звернулося до господарського суду з позовом до професійно-технічного училища № 4 про відшкодування 309 тис. грн. вартості будівельно-монтажних робіт.

Відповідач надав акт огляду об'єкта, згідно з яким роботи були виконані із суттєвими недоліками, які досі не були усунені.

Який об'єкт цивільних правовідносин названо у завданні? Яка специфіка дії як об'єкта цивільних правовідносин?

Завдання 3

Популярна співачка Лінда публічно заявила, що співачка Анастасія повністю скопіювала її сценічний образ, імідж, завдяки чому має успіх у країні.

У свою чергу Анастасія заявила про намір звернутися до суду з позовом про відшкодування моральної шкоди, заподіяної образою її честі, гідності і ділової репутації.

Чи правомірні вимоги виконавиці? Чи є імідж об'єктом цивільного права?

Чи зміниться рішення суду в тому випадку, коли дійсно має місце намір імітації сценічного образу з метою отримання вигоди?

Завдання 4

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 5

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 8. Правочини як підстава виникнення, зміни або припинення цивільних правовідносин.

Завдання 1

Визначте, які із зазначених нижче дій;

- а) є юридичними фактами (зокрема, правочинами);
- б) не є юридичними фактами;
- в) за певних обставин можуть мати юридичне значення.

Домовленості:

- між директором магазину і художником-формлювачем про оформлення торгового залу;
- між фізичними особами-засновниками про створення юридичної особи;

- між курсантами про написання курсової роботи на замовлення;
- між учасниками про передачу частки у статутному фонді товариства з обмеженою відповідальністю;
- між підприємством і студентом про оплату його навчання;
- між подружжям про довічне взаємне кохання;
- між двома фізичними особами про сплату грошової суми як виграшу у грі в карти або спорі;
- між фізичними особами про спільний відпочинок в період відпустки;
- між фізичними особами про реєстрацію шлюбу в майбутньому (заручини); проаналізуйте ст. 31 Сімейного кодексу України;
- про участь у витратах у зв'язку з одруженням.

Заяви:

- рішення власника про створення юридичної особи;
- наймача про передачу йому у власність (приватизацію) квартири;
- про відмову від спадщини;
- про прийняття спадщини за заповітом;
- батька про його згоду на усиновлення дитини;
- про приймання на роботу;
- розписка про прийняття виконаної роботи;
- претензія;
- позовна заява;
- пропозиція про укладення договору на певних умовах;
- про зміну договору;
- про розірвання договору оренди;
- рекламне повідомлення в засобах масової інформації;
- про місце і час проведення вистави;
- запрошення на весілля;
- розписка про відмову від стягнення заподіяних збитків.

Реальні дії:

- залишення речей у сейфі автоматичної камери схову;
- поїздка в тролейбусі;
- користування послугами міжміського телефонного зв'язку;
- будівництво житлового будинку;
- написання картини;
- виготовлення музичного інструмента на замовлення;
- фактичний вступ у володіння спадковим майном;
- відшкодування заподіяних збитків;
- повернення суми боргу.

Завдання 2

Громадянка Волинчук, чоловік якої зловживав спиртними напоями, звернулася до суду з вимогою обмежити його в дієздатності. Одночасно вона

просила суд визнати недійсним правочин, укладений чоловіком нещодавно у стані сильного алкогольного сп'яніння, за яким чоловік продав сусідові за безцінь столовий сервіз – сімейну реліквію, а гроші пропив.

Чи є підстави для задоволення вимоги Волинчук? Яке правове значення для справи матиме підтвердження факту укладення правочину у стані сильного алкогольного сп'яніння?

Завдання 3

Відомий скрипаль, професор консерваторії, власник скрипки відомого майстра Гварнері вирішив залишити після своєї смерті цю скрипку своєму талановитому учневі Зельницькому. Розуміючи, що це рішення може не сподобатися його близьким, котрі оспорюватимуть такий заповіт, професор уклав з учнем договір купівлі-продажу цієї скрипки, оформивши його у простій письмовій формі. Ніяких грошей він, звісно, від учня не брав, а документ передав йому як свідчення вчиненого між ними правочину. Про це знав знайомий молодого скрипаля, який після смерті професора повідомив це його спадкоємцям. Спадкоємці звернулися до Зельницького з вимогою повернути їм скрипку, той запропонував натомість скрипки прийняти від нього грошову суму, зазначену в договорі купівлі-продажу. Спадкоємці звернулися до суду.

Яким має бути рішення суду? Чи є підстави для визнання такого правочину недійсним? Якщо так, то які наслідки мають бути застосовані?

Завдання 4

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 5

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 9. Особисті немайнові права фізичної особи.

Завдання 1

У військовому часописі була опублікована стаття про період репресій 30-х рр., у якій, зокрема, вказувалося, що член Верховного Суду держави Гречихін брав участь у фабрикації неправомірних вироків. У редакцію звернулася дочка Гречихіна з проханням опублікувати спростування зазначених повідомлень, оскільки, на її думку, Гречихін був не катом, а жертвою: у 1939 р. його заарештували, обвинуватили у належності до масонської організації та участі в підготовці вибуху Московського Кремля, а потім розстріляли. У 1988 р. Військовою колегією Верховного Суду СРСР Гречихін був реабілітований.

Редакція відмовилася опублікувати спростування на тій підставі, що дочка Гречихіна не пред'явила доказів того, що опублікована інформація не

відповідає дійсності, у той час як автор статті мав у своєму розпорядженні переконливі свідчення достовірності цієї інформації. Гречихін був реабілітований у зв'язку з непричетністю до інкримінованих йому діянь, а не за фактами, зазначеними в публікації.

Розв'язати справу.

Завдання 2

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 3

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 10. Строки та терміни. Позовна давність.

Завдання 1

У серпні 2000 р. Кравченка підвозив до роботи його друг Ткачов на особистому автомобілі. Але під час руху Ткачов не справився з керуванням і врізався у стовп, внаслідок чого Кравченко отримав тілесні ушкодження, які призвели до стійкої втрати працездатності. Кравченко був вимушений перейти на іншу, менш оплачувану роботу. Враховуючи приятельські відносини з Ткачовим, претензій на його адресу не робив.

У вересні 2004 р. Кравченко посварився з Ткачовим і звернувся до суду з позовом про відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю, за весь час з моменту аварії.

Чи вплив строк позовної давності? Чи має право суд задовольнити вимогу Кравченка?

Завдання 2

Громадянин Шевчук у серпні 2013 р. вніс до комерційного банку вклад у сумі 20 тис. грн.. За умови договору банківського вкладу банк зобов'язувався видати вклад та відповідні проценти на наступний день після пред'явлення вимоги вкладника, яка може бути здійснена у будь-який час. 30 грудня 2013 р. Шевчук звернувся до банку з вимогою одержати свій вклад та проценти у повному розмірі. Працівник банку запросив його з'явитися за грошима 31 грудня об 11-1 годині. Шевчук з'явився до банку за одержанням грошей 31 грудня 2013 р. о 14 годині. Однак у банкові йому повідомили, що одержати гроші він вже не може, оскільки такі операції (щодо видачі готівки в таких розмірах) банк вчиняє тільки до 12 години дня, й запросили його з'явитися за одержанням грошей 3 січня, тобто в найближчий після святкових робочий день. 3 січня Шевчук з'явився до банку з вимогою виплатити йому суму вкладу, суму процентів, що нараховані на вклад, а також наполягав на сплаті банком пені у розмірі 3% за прострочення виплати вкладу з 31 грудня до 3 січня. Вимогу щодо пені він обґрунтував, посилаючись на умови договору, за яким у

разі затримки виплати банк повинен сплачувати пеню у розмірі 1 % за кожен день прострочення.

Як обчислити закінчення строку виконання банком обов'язку щодо виплати вкладу? Чи мало місце прострочення з боку банку? Якщо так, то як визначити кількість днів прострочення?

Завдання 3

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 4

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 11. Представництво та довіреність.

Завдання 1

Скласти проект довіреності:

- а) на одержання стипендії
- б) на одержання поштової кореспонденції
- в) на ведення цивільної справи в суді

Завдання 2

Навести порівняльну характеристику: довіреності та договору доручення; довіреності та договору комісії

Завдання 3

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 4

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 12. Цивільно-правова відповідальність.

Завдання 1

1) Знайти в ЦК України статті, що визначають: умови відповідальності в договірних відносинах; загальні умови відповідальності за майнову шкоду; загальні умови відповідальності за моральну шкоду; спеціальні умови відповідальності за заподіяння шкоди; поняття майнової шкоди; поняття моральної шкоди; обставини, що впливають на обсяг цивільно-правової відповідальності;

2) Виписати з ЦК України: приклади передбачених законом випадків односторонньої відмови від виконання зобов'язання; випадки встановлення підвищеної та обмеженої відповідальності;

3) Назвати статті ЦК України, які передбачають відповідальність у цивільному праві незалежно від вини.

Завдання 2

Через вину орендарів пожежею було пошкоджено складське приміщення. Орендодавець пред'явив позов про відшкодування наступних збитків:

А) суми, на яку зменшилась вартість складського приміщення внаслідок заподіяних пожежею збитків;

Б) орендної плати за час, протягом якого будуть проводитись ремонтні, відновлювальні роботи;

В) вартість відновлюючого ремонту, визначеної у відповідності із складеною будівельною організацією накладною;

Г) суми страхового відшкодування, яку отримав би орендодавець, якщо б орендар виконав взятий на себе згідно договору обов'язок застрахувати складське приміщення на користь орендодавця.

Які суми підлягають відшкодуванню?

Завдання 3

К. здав на комбінат побутового обслуговування до відділу дрібного ремонту 2 костюми, вартість роботи 24 грн. І вона була зроблена згідно з угодою за 3 дні, але по костюми К. прийшов тільки через 6 днів, вважаючи, що своєчасно костюми не будуть готовими. Незадовго до його приходу костюми К. та інші речі були вкрадені з комбінату. Комбінат відмовився відшкодувати вартість костюмів, посилаючись на те, що К. прострочив отримання відремонтованих костюмів. Крім того, було встановлено, що вини комбінату у пропажі речей не було. Гадаючи, що комбінат несе відповідальність за небереження зданих у ремонт речей незалежно від вини, К. звернувся з позовом до суду про стягнення вартості втрачених костюмів.

Який вид цивільно-правової відповідальності настає у зв'язку з втратою майна К.? Чи має значення пропущення строків в отриманні костюмів для виникнення відповідальності комбінату побутового обслуговування? Чи повинен комбінат відшкодувати вартість втрачених костюмів?

Завдання 4

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 5

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 13. Загальні положення про право власності. Право спільної власності.

Завдання 1

Порівняти поняття:

- 1) речові правовідносини, зобов'язальні відносини, абсолютні правовідносини, відносні правовідносини;
- 2) право власності, право господарського відання, право оперативного управління;
- 3) право володіння, право користування, право розпорядження;
- 4) індивідуальна власність, приватна власність.

Завдання 2

Скласти проект листа, який повинен надіслати продавець частки іншим учасникам спільної часткової власності про намір продати свою частку сторонній особі

Завдання 3

Громадянин Я. пред'явив позов до Н. про поділ будинку. Позивач зазначав, що під час шлюбу з відповідачкою вони побудували будинок, який є їх спільною сумісною власністю, тому просив визнати за ним право власності на 1/2 будинку. Заперечуючи проти позову, Н. пояснювала, що під час будівництва будинку вона з Я. не проживала і фактично вони припинили шлюбні відносини.

Проаналізуйте ситуацію. Чиєю власністю є будинок?

Завдання 4

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 5

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 14. Захист права власності. Володіння і інші речові права

Завдання 1

Скласти проект позовної заяви про усунення перешкод у здійсненні права власності (негаторного позову)

Завдання 2

Після розірвання шлюбу подружжя Наумчик поділити між собою приватний будинок та присадибну ділянку. Територія, що обнесена цегельним (капітальним) парканом, була розділена так, що на половині дружини виявилися ворота для в'їзду авто, а на половині чоловіка – невеличка хвіртка. Чоловік звернувся до колишньої дружини за дозволом постійно користуватися воротами для в'їзду авто та правом проїзду через її ділянку. Жінку відмовила, заявивши, що проїзд через її ділянку. Жінка відмовила, заявивши, що проїзд через її ділянку зашкодить насадженням, а ворота можна зробити у будь-якій частині паркану. Чоловік звернувся до суду з вимогою визнати за ним законне право сервітутного характеру на проїзд через основні ворота та ділянку колишньої дружини.

Що є правом сервітутного характеру? На яких підставах виникає сервітут? Чи може бути встановлений сервітут у даному випадку? Якщо так, то що може бути підставою для встановлення сервітуту? Чи залежить рішення суду від можливості зробити в'їзд для авто на території позивача?

Завдання 2

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 3

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 15. Право інтелектуальної власності.

Завдання 1

Визначити, до об'єктів якого виду права інтелектуальної власності належать: програмне забезпечення оцінювання ефективності діяльності комунальної служби району; роман Марії Матюс «Солодка Даруся»; картина Григорія Нарбута «Іван Богун»; вечірній костюм «Елегія», виготовлений модельєром Юрієм Шаком для відомої естрадної співачки; модель ділового жіночого костюму «Рюм», виготовлена модельєром Юрієм Шаком для фабрики пошиву жіночого одягу; зразки кашпо для гончарної майстерні, виготовлені народним майстром Максимом Зимоглядом; найменування товариства з обмеженою відповідальністю «Цимбали»; схема удосконалення обробки роздрібненого бурштину на підприємстві з виготовлення сувенірів з природного каменю «Яшма».

Завдання 2

Пояснити, чи може вважатися комерційною таємницею інформація про: репертуар драматичного театру на найближчі місяці; план гастролей відомого співака на рік; фірмове найменування ПрАТ; склад засновників товариства з обмеженою відповідальністю; інгредієнти, що входять до складу популярного продукту харчування (безалкогольного напою, парфуму); кількість акцій, що належать акціонерам (приватного, публічного) АТ; технологія обробки дорогоцінних каменів, що використовується для оздоблення ювелірних виробів; прізвище автора, що публікує свої праці у популярному виданні під псевдонімом.

Завдання 3

На будь-якій обгортці знайдіть торговельну марку, комерційне найменування, географічне зазначення

Завдання 4

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 4

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 16. Загальні положення спадкового права

Завдання 1

Складіть позовну заяву про усунення спадкоємця від права на спадкування

Завдання 2

Від випадкового вибуху на залізничній дорозі постраждало декілька пасажирів. Серед них виявилось і подружжя Несторенко, які доставлені у тяжкому стані до лікарні. Не витримавши операції, у ночі помер чоловік Несторенко, а через 9-ть годин після нього померла жінка. У подружжя не було спільних дітей, у чоловіка не було і батьків. Дочка жінки від першого шлюбу звернулась до нотаріальної контори із заявою про передання їй за свідоцтвом про право на спадщину як майна матері, так і майна вітчима. Вона заявила, що оскільки у вітчима спадкоємців за законом нема, його майно повинна була отримати у порядку спадкування її мати, яка померла пізніше ніж вітчим. Але її мати не мала можливості прийняти спадщину, у зв'язку із чим за правилами спадкової трансмісії робить це вона, дочка Несторенко.

Нотаріус роз'яснив дочці Несторенко, що вона може отримати свідоцтво про право на спадщину матері, але права на майно вітчима не має.

Чи відповідає закону роз'яснення нотаріуса? Яке роз'яснення повинен був дати нотаріус, якщо б було встановлено, що смерть матері Несторенко настала в наступну добу після смерті її чоловіка? Чи зміниться склад спадщини, яка передається дочці Несторенко, якщо вона доведе, що квартира, у якій проживало подружжя Несторенко, була приватизована за згоди чоловіка тільки матір'ю Несторенко.

Завдання 3

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 4

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 17. Спадкування за законом

Завдання 1

Після смерті М. Соколова про свої претензії на спадщину заявили: його син від першого шлюбу - Сергій і дружина від другого шлюбу - Надія. Сергій

заперечував проти вимог Надії, зазначаючи, що другий шлюб батька був розірваний 5 років тому за рішенням суду, яке вступило в законну силу. Надія посилалася на те, що ні вона, ні М. Соколов в органах РАЦСу розірвання шлюбу не реєстрували. Одночасно вона стверджувала, що Сергій не може бути визнаний спадкоємцем, оскільки шлюб М. Соколова з матір'ю Сергія свого часу був визнаний судом недійсним.

Чиї претензії на спадщину обґрунтовані?

Завдання 2

У автомобільній катастрофі помер Архипов. Його мати, яка проживала у іншому місті, приїжджала на похорони сина і заплатила його борг, пов'язаний із купівлею автомобіля. Потім вона повернулася до себе додому.

Через півтори року після смерті сина мати звернулася до жінки Архипова з пропозицією про розподіл спадщини. У листі до дружини сина мати повідомила, що окрім неї у розподілі спадщини повинна враховуватися 10-тирічна Олена, яку Архипов за життя визнавав своєю дочкою і щомісяця висилав гроші на її утримання.

Дружина Архипова послалась на те, що мат Архипова пропустила термін на прийняття спадщини і тому не може отримати нічого із його майна. Що ж стосується Олени, то хоча її мати і подала вчасно заяву про визнання Олени спадкоємницею померлого, вона народилась поза шлюбом, і Архипов не записаний у свідоцтві про народження Олени її батьком.

Мати Архипова звернулася за юридичною консультацією з питанням, чи можуть вона та Олена, яку вона вважає своєю внучкою, розраховувати на отримання спадщини, і які дії для цього їй слід прийняти.

Завдання 3

Богатько пред'явив позов до Ключева про вилучення майна Григор'єва, яке увійшло у склад спадщини. Свій позов Богатько назвав віндикаційним. Ключев заперечував проти позову і серед іншого вказав, що пред'явлений позов не може вважатись віндикаційним, так-як Богатько не набув ще права власності на спірне майно. Будучи неповнокровним братом Григор'єва по лінії батька, Богатько не надав доказів, які б підтверджували його походження від батька Григор'єва. Крім того, на думку Ключева, неповнокровне споріднення виключає можливість спадкування частини майна брата. Він ж, Ключев, має з Григор'євим спільних батька та мати. Спадкоємців першої черги Григор'єв не має, тому Ключев вважає себе єдиним спадкоємцем у м'ні Григор'єва.

Розберіть докази сторін.

Чи порадите Ви Богатько змінити підстави своїх позовних вимог? Якщо так, то який позов повинен бути пред'явлений Богатько? Чим рекомендований Вами позов буде відрізнятись від віндикаційного?

Завдання 4

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 5

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

ТЕМА 18. Спадкування за заповітом**Завдання 1**

Р. Р. Муравйов заповів усе своє майно інституту, в якому працював. Заповіт був оскаржений обома його синами. Старший посилався на те, що він, будучи шахтарем, пішов на пенсію у 55 років і тому на день відкриття спадщини (йому до цього часу виповнилося 58 років) був вже 3 роки непрацездатним і просив визнати за ним право на обов'язкову частку. Аналогічну вимогу заявив і молодший син Р. Р. Муравйова, оскільки він, хоча і продовжував працювати, був інвалідом II гр. Представник інституту визнав у суді позов старшого з братів і просив відмовити другому позивачеві, посилаючись на те, що при заробітку в 500 грн. та пенсії за інвалідністю останній не може бути визнаний таким, що має право на обов'язкову частку у спадщині.

Завдання 2

Стародумів склав заповіт на все належне йому майно на користь Гревцова. Через два місяці після написання заповіту Стародумів впав і отримав серйозну травму ноги та руки, через що був поміщений до лікарні. За весь час перебування Стародумова у лікарні Гревцов жодного разу не провідав його. Образившись на друга, Стародумов склав новий заповіт, у якому, вклади і автомобіль передавав своєму брату, який проживав з ним протягом декількох років. Бібліотеку ще за життя він передав інституту. У якому пропрацював багато років.

Після смерті Стародумова між його братами і Гревцовим виник спір відносно того, кому повинні бути передані речі Стародумова, які знаходились у будинку. Брат Стародумова вважав, що він, як спадкоємець, який проживав спільно із спадкодавцем, повинен отримати предмети домашнього вжитку і побуту окрім своєї частини спадщини згідно із заповіту, який охопив все майно Стародумова.

Яким чином повинен бути вирішений спір?

Завдання 3

Попов склав заповіт, згідно якого все своє майно, включаючи і приватизовану квартиру, він передавав Гудковій, але при цьому зобов'язував її надати Єфімову право по життєвого користування кімнатою площею 20 кв. м у цій квартирі.

Через рік він склав новий заповіт, згідно якого квартира приватизована передавалась Самошинко. Обидва заповіти були посвідчені нотаріусом.

Згодом після цього Попов купив будинок. В якому поселилась його дочка із сім'єю.

Тяжко захворівши, Попов, перебуваючи у лікарні, попросив лікуючого лікаря посвідчити заповіт, у якому все належні йому вклади, нараховані гонорари і ті, які будуть підлягати виплаті після його смерті, він заповідає лікарні для оплати робіт по догляду за онкохворими. Лікуючий лікар. Який виконував у той час обов'язки завідуючого відділенням, посвідчив заповіт, складений Поповим.

Після смерті Попова виник спір. Самощенко відмовився від надання у користування Єфімову 20-метрової кімнати, посилаючись на те, що у заповіті, складеному Поповим на його користь, нема такої умови. Єфімов ж вважав, що другий заповіт тільки частково змінює перший і оскільки у другому заповіті нема скасування умови про легат, виконати її повинен спадкоємець, який отримав квартиру.

Самощенко вимагала передання їй іншого (крім квартири) майна Попова, у тому числі і будинку, придбаного Поповим незадовго до смерті. Дочка Попова, яка проживала у даному будинку, вважала, що вона має право отримати будинок у спадок, так-як є спадкоємицею за законом, і що умови заповіту Попова на будинку не розповсюджуються, оскільки він був складений ще до купівлі будинку її батьком.

Вирішіть спір.

Завдання 4

Проаналізуйте 2-3 наукові статті за питаннями теми. Зробіть їх порівняльний аналіз.

Завдання 5

Підготуйте доповідь та презентацію за питаннями теми.

1.9. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль з нормативної навчальної дисципліни "Цивільне право (загальна частина)" проводиться з метою оцінки результатів навчання на окремому завершеному етапі освітньо-кваліфікаційних рівнів – спеціаліст і магістр.

Семестровий контроль проводиться в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою у наступних формах і в такі терміни:

Курс	Семестр	Форма контролю
II	III	Залік
II	IV	Екзамен

Підсумковий контроль проводиться за допомогою контрольних питань, наведених у навчальному посібнику або в методичних рекомендаціях до самостійного вивчення дисципліни або за допомогою спеціальної комп'ютерної програми, яка знаходиться в комп'ютерній мережі університету.

1.10. ВИМОГИ ДО ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст інформаційного забезпечення має відповідати програмі інтегрованої дисципліни в повному обсязі.

Матеріали навчально-методичного забезпечення мають містити засоби діагностики у вигляді типових питань.

Викладач повинен забезпечити вільний доступ студента до матеріалів навчально-методичного забезпечення дисципліни.

1.11. ВИМОГИ ДО ЗАСОБІВ ДІАГНОСТИКИ

Засоби діагностики рівня сформованості компетенцій лекційних модулів мають бути подані у вигляді тестових завдань.

Оцінювання рівня засвоєння навчального матеріалу здійснюється через коефіцієнт засвоєння:

$$K_3 = N/P,$$

де N - правильно виконані істотні операції рішення (відповіді),
 P – загальна кількість визначених істотних операцій.

Критерії визначення оцінок:

“відмінно” -	$K_3 > 0,9;$
“добре” -	$K_3 = 0,8...0,9;$
“задовільно” -	$K_3 = 0,7...0,8;$
“незадовільно” -	$K_3 < 0,7.$

При остаточній оцінці результатів виконання завдання необхідно враховувати здатність студента:

- диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання;

- застосовувати правила, методи, принципи, закони у конкретних ситуаціях;
- інтерпретувати схеми, графіки, діаграми;
- аналізувати і оцінювати факти, події та прогнозувати очікувані результати від прийнятих рішень;
- викладати матеріал на папері логічно, послідовно, з дотриманням вимог чинних стандартів.

1.12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1.12.1. Цивільне право : підручник : у 2 т. / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред.: В. І. Борисова, І. В. Спасибо-Фатеева, В. Л. Яроцький. – Х. : Право, 2014. – Т.1 .

1.12.2. Цивільний кодекс України : наук.-практ. комент. / за ред. І. В. Спасибо-Фатеевої. – Х. : Страйд : ФО-П Лисяк Л. С., 2012–2013. – (Серія "Коментарі та аналітика").

1.13. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЯКІСТЬ ВИКЛАДАННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Відповідальність за якість викладання та навчально-методичного забезпечення несе завідувач кафедри.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Методичні рекомендації
до самостійного вивчення нормативної дисципліни
"Цивільне право (загальна частина)"

Дніпро
2019

2.1. ВСТУП

Для самостійного вивчення дисципліни необхідно вивчити матеріал відповідно до навчальної програми дисципліни. Путівник джерелами інформації за якими можна докладно вивчити матеріал дисципліни наведений нижче.

При цьому слід пам'ятати, що найбільш точну, об'єктивну і неупереджену інформацію можна отримати при вивченні первинної інформації, а саме нормативно-правових актів з даної проблематики.

Після самостійного вивчення дисципліни або окремих її розділів перевірити якість засвоєння матеріалу можна давши відповіді на контрольні питання, наведені нижче.

2.2. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "Цивільне право (Загальна частина)"

1. Поняття цивільного права. Цивільне право в системі права України.
2. Предмет та метод цивільного права.
3. Функції, принципи та система цивільного права.
4. Поняття, загальна характеристика та система цивільного законодавства.
5. Джерела цивільного права. Співвідношення загального і спеціального цивільного законодавства.
6. Дія цивільного законодавства.
7. Прогалини у регулюванні цивільно-правових відносин. Застосування цивільного законодавства за аналогією.
8. Поняття й предмет науки цивільного права. Методи дослідження науки цивільного права.
9. Поняття, особливості та класифікація цивільних правовідносин.
10. Структура цивільних правовідносин та його елементи.
11. Здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків.
12. Форми захисту цивільних прав. Самозахист.
13. Способи захисту цивільних прав у суді.
14. Правоздатність фізичних осіб: поняття, зміст, виникнення та припинення.

15. Порівняльна характеристика цивільної правоздатності та суб'єктивного права. Випадки обмеження правоздатності фізичних осіб.
16. Обмеження дієздатності фізичних осіб. Визнання фізичної особи недієздатною.
17. Поняття, види дієздатності фізичних осіб.
18. Опіка і піклування.
19. Поняття фізичної особи. Індивідуалізація фізичних осіб. Акти цивільного стану.
20. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою.
21. Поняття і ознаки юридичної особи. Правосуб'єктність юридичної особи.
22. Індивідуалізація юридичної особи. Правове становище філій, представництв, дочірніх підприємств.
23. Порядок створення юридичних осіб і їх реєстрація. Установчі документи юридичної особи.
24. Припинення юридичної особи шляхом правонаступництва.
25. Припинення юридичної особи шляхом ліквідації.
26. Черговість задоволення вимог кредиторів у разі ліквідації юридичної особи.
27. Класифікація юридичних осіб: критерії, види.
28. Організаційно-правові форми юридичних осіб за ЦК та ГК України.
29. Підприємницькі товариства та їх різновиди.
30. Акціонерне товариство як різновид господарських товариств.
31. Товариство з обмеженою відповідальністю як різновид господарських товариств.
32. Товариство з додатковою відповідальністю як різновид господарських товариств.
33. Повне та командитне товариство як різновиди господарських товариств.
34. Кооперативи як юридичні особи, їх види. Споживча кооперація.
35. Непідприємницькі товариства.
36. Держава як суб'єкт цивільних правовідносин.
37. Поняття і види об'єктів цивільних прав.
38. Речі як об'єкти цивільного права. Класифікація речей. Майно.
39. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільного права.

- 40.Поняття цінних паперів як об'єктів цивільного права, їх особливості.
- 41.Передання прав та виконання за цінним папером.
- 42.Загальна характеристика груп та видів цінних паперів за законодавством України.
- 43.Боргові цінні папери, їх різновиди.
- 44.Товаророзпорядчі цінні папери, їх різновиди.
- 45.Похідні цінні папери, їх різновиди.
- 46.Іпотечні цінні папери, їх різновиди.
- 47.Приватизаційні папери як різновид цінних паперів.
- 48.Пайові цінні папери, їх різновиди.
- 49.Поняття та види особистих немайнових прав, не пов'язаних з майновими.
- 50.Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
- 51.Право на захист честі, гідності, ділової репутації.
- 52.Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
- 53.Захист особистих немайнових прав.
- 54.Поняття правочину, його особливості.
- 55.Засоби вираження волі у правочинах.
- 56.Проста письмова форма правочину і правові наслідки її недотримання.
- 57.Нотаріальне посвідчення правочину і правові наслідки його недотримання.
- 58.Класифікація правочинів.
- 59.Умови дійсності правочинів.
- 60.Тлумачення змісту правочину. Відмова від правочину.
- 61.Недійсні правочини з вадами форми.
- 62.Недійсні правочини з вадами суб'єктного складу.
- 63.Недійсні правочини з вадами змісту.
- 64.Недійсні правочини з вадами волі та волевиявлення.
- 65.Підстави нікчемності правочинів.
- 66.Підстави оспорюваності правочинів.
- 67.Порядок і наслідки визнання правочину недійсним.
- 68.Поняття і значення представництва.
- 69.Види представництва. Представництво без повноважень.
- 70.Довіреність та її види. Форма і строк довіреності.
- 71.Підстави і порядок припинення довіреності. Передоручення.

- 72.Поняття і види строків. Обчислення строків у цивільному праві.
- 73.Поняття, значення, межі дії строків позовної давності.
- 74.Види строків позовної давності.
- 75.Початок перебігу строків позовної давності.
- 76.Зупинення і переривання строків позовної давності.
- 77.Поновлення строків позовної давності. Наслідки спливу строків позовної давності.
- 78.Поняття власності і права власності. Зміст права власності як суб'єктивного цивільного права..
- 79.Підстави набуття та припинення права власності.
- 80.Момент виникнення права власності у набувача майна. Ризик випадкової загибелі речі.
- 81.Види права власності та форми власності.
- 82.Право власності фізичних осіб на житловий будинок. Поняття і правові наслідки самочинного будівництва.
- 83.Речові права на чуже майно.
- 84.Порядок і засоби захисту речових прав: основні положення, способи і порядок.
- 85.Віндикаційний позов.
- 86.Захист речових прав від порушень, не пов'язаних з позбавленням володіння.
- 87.Поняття й види права спільної власності: загальна характеристика.
- 88.Здійснення права спільної власності.
- 89.Право спільної часткової власності.
- 90.Право спільної сумісної власності.
- 91.Поняття та особливості цивільно-правової відповідальності.
- 92.Загальний та спеціальний склад цивільно-правового правопорушення.
- 93.Вина як умова цивільно-правової відповідальності.
- 94.Шкода як умова цивільно-правової відповідальності.
Співвідношення шкоди та збитків.
- 95.Види та форми цивільно-правової відповідальності.
- 96.Підстави звільнення боржника від відповідальності.
- 97.Особливості відповідальності за грошовими зобов'язаннями.
- 98.Поняття та значення спадкування. Підстави спадкування.
- 99.Спадкове правонаступництво.
- 100.Поняття спадщини.
- 101.Спадкоємці та спадкодавці. Право на обов'язкову частку у спадщині.

102. Час та місце відкриття спадщини.
103. Спадковий договір.
104. Поняття та зміст заповіту. Недійсність заповіту.
105. Позбавлення спадщини.
106. Форма заповіту.
107. Підпризначення спадкоємця. Співвідношення із спадкуванням в порядку представлення, спадковою трансмісією та прирощенням спадкових часток.
108. Виконання заповіту.
109. Заповідальний відказ та покладання як різновиди заповідальних розпоряджень.
110. Коло спадкоємців за законом.
111. Спадкування за правом представлення.
112. Розподіл спадщини між спадкоємцями.
113. Прийняття спадщини. Спадкова трансмісія.
114. Відмова від спадщини.
115. Відповідальність спадкоємців за борги спадкодавців.
116. Охорона спадкового майна. Управління спадщиною

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ
КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З КУРСУ
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)»**

Варіант контрольної роботи обирається залежно від порядкового номеру за списком навчальної групи.

При оформленні контрольної роботи для її позитивної оцінки необхідно:

- 1) при висвітленні кожного теоретичного питання робити вступ (визначити актуальність проблеми дослідження, об'єкт та мету роботи) та висновки;
- 2) при вирішенні задачі обов'язково наводити аргументовані відповіді на всі поставлені питання, у разі необхідності наводити визначення понять, порівняльну характеристику окремих інститутів цивільного права;
- 3) при вирішенні питання №3 контрольної роботи допускається оформлення як власноруч, так і друкований варіант.

Обсяг роботи – 20-25 сторінок. Міжрядковий інтервал – 1,5, шрифт – 14, Times new roman, параметри сторінки: зліва – 3 см, зверху та знизу – 2 см, справа – 1 см.

Список використаної літератури повинен містити 5-10 джерел навчальної літератури з обов'язковим зазначенням всіх використаних нормативно-правових актів. Оцінюється як позитивне використання публікацій у періодичних виданнях з відповідними посиланнями на них.

Робота виконується українською мовою.

ВАРІАНТ 1

1) Теоретичні питання:

1. Цивільне право як галузь права. Методи, предмет, принципи та функції цивільного права.

2. Інститут позовної давності у цивільному праві.

2) Вирішіть задачу:

В травні 2004 року Б., який зареєстрований підприємцем, передчасно пішов з життя. В квітні 2005 року ДПІ району вдові Б.- спадкоємцю його майна, був заявлений позов про стягнення з неї податків, не внесених Б. за 1-й квартал 2003 року в сумі 1200 гривень та штрафу за неподання податкової декларації за 2003 рік у сумі 34 грн.

Відповідач заперечував проти позовних вимог посиляючись на те, що протягом 6-ти місяців після смерті Б. позивач, на порушення вимог ст. 1281 ЦК України не заявив про свої вимоги, у зв'язку з чим втратив право на задоволення позову і стягнення з неї вказаної суми.

Можливо чи ні застосування у вказаному випадку норм ЦК України? Як слід вирішити справу? Скласти мотивований висновок по справі.

3) Накресліть схему: «види представництва».

ВАРІАНТ 2

1) Теоретичне питання:

1. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права.

2. Опіка та піклування.

2) Вирішіть задачу: Вирішивши розірвати шлюб, подружжя Кулікових склали у письмовій формі правочин, згідно якої чоловік зобов'язався відмовитись від свого наміру поступити на роботу на завод, де працювала його дружина, а також передати свою частку у праві власності на трикімнатну квартиру, що займає їх сім'я сину і не вимагати розділу або обміну квартири. Кулікова прийняла на себе зобов'язання не одружуватися до досягнення їх чотирнадцятирічним сином віку 18 років та утримувати дитину самостійно без стягнення аліментів з батька.

За рік Куліков дізнався, що його колишня дружина вступила у новий шлюб і тим самим порушила укладений при розлученні правочин. У зв'язку з цим він звернувся до суду з позовом про розділ житлової площі. Кулікова, заперечуючи проти позову, посилалася на те, що її обіцянка не одружуватися не має юридичної сили. Щодо зобов'язань її колишнього чоловіка не

претендувати після розлучення на жилу площу, то це треба розглядати, як добровільну відмову від права, яка має юридичну силу, тим більш, що Куликів постійно мешкає та прописаний у своїх батьків. У зв'язку з цим позов Кулікова про розділ жилої площі, на її думку, задоволенню не підлягає.

Який зміст правоздатності громадян? Чи відповідає правочин, який укладено подружжям, положенням ЦК про правоздатність? Вирішіть справу.

3) Накресліть схему: «класифікація цивільних правовідносин».

ВАРІАНТ 3

1) Теоретичне питання:

1. Фізична особа як підприємець.
2. Правові наслідки недійсності правочину.

2) Вирішіть задачу: Лікар Бібіков у березні 2000 р. виїхав в експедицію на Крайню Північ на два роки. Кімнату, що він наймав у будинку, що належав Іванову, Бібіков за згодою Іванова замкнув. 12 листопада 2001 р. із кімнати Бібікова злочинці викрали ряд речей, у тому числі магнітофон, відеомагнітофон, стінні годинники, два пальто. Бібікову про це не повідомили, тому що ніхто не знав його адреси. 10 червня 2002 р. Бібіков повернувся додому, упізнав про крадіжку і про те, що міліції не вдалось виявити викрадені в нього речі. 24 лютого 2005 р. Бібіков зненацька побачив у квартирі Степанова, до якого він з'явився за викликом як лікар, свої магнітофон і відеомагнітофон і з'ясував, що Степанов купив ці речі три року тому в одного незнайомого, але за словами Степанова, цілком солідної людини. Коли Степанов видужав, Бібіков пред'явив до нього позов про витребування магнітофона і відеомагнітофона. Районний суд у позові відмовив, оскільки його право втрачене в зв'язку з пропуском позовної давності.

Чи правильна відмова суду в позові?

3) Накресліть схему: «форми захисту цивільних прав»

ВАРІАНТ 4

1) Теоретичне питання:

1. Поняття та ознаки юридичної особи, її правосуб'єктність.
2. Значення цивільних правочинів та їх місце в системі юридичних фактів.

2) Вирішіть задачу: Денісова звернулася до суду з заявою про визнання її батька безвісно відсутнім. В заяві вона вказала, що відомостей про його місце перебування ніхто не отримував більше 2 років, до цього він ухилявся від сплати аліментів, у зв'язку з чим було оголошено його розшук. Суд на підставі заяви Денісової і довідки з житлової контори за місцем останнього місяця проживання виніс рішення про визнання його безвісно відсутнім і пояснив, що ще через три роки після вступу в силу рішення про визнання її чоловіка

безвісно відсутнім вона може подати заяву до суду про оголошення його померлим.

Чи правильне рішення виніс суд?

3) Накресліть схему: «класифікація цінних паперів»

ВАРІАНТ 5

1) Теоретичне питання:

1. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав.

2. Поняття і види господарських товариств. Виробничий кооператив.

2) Вирішіть задачу: Пан Соломонов залишив заповіт, за яким все його майно після його смерті переходило до дружини та доньки. 23 травня 2004 року Соломонов помер. Між спадкоємцями за заповітом та спадкоємцями за законом виник спір про право на спадщину.

Заповіт заперечували:

1. Син Олексій, який мешкав окремо, але брав участь у капітальному ремонті спадкового будинку.

2. Дружина померлого сина Василя, яка діяла в інтересах своїх неповнолітніх дітей - онуків спадкодавця.

3. Племянниця спадкодавця, студентка фінансового коледжу, 19 років, яка мешкала зі спадкодавцем і знаходилася на його утриманні з 10-річного віку.

Визначте коло спадкоємців за заповітом та за законом.

3) Накресліть схему: «класифікація юридичних осіб»

ВАРІАНТ 6

1) Теоретичне питання:

1. Цінні папери як об'єкти цивільних правовідносин.

2. Представництво і довіреність: поняття і види.

2. Вирішіть задачу: З. був визнаний винним в порушенні Правил дорожнього руху, які призвели до смерті Т. Мати потерпілої звернулася до З. з позовом про відшкодування збитків, де вимагала стягнути:

- Витрати в сумі 600 грн. – на поховання Т. (Купівля труни, засобів поховання, послуги бюро ритуальних послуг.);

- витрати у сумі 500 грн. – на поминальні обіди в день поховання, на 9- й та 40-й день після смерті доньки;

- витрати в сумі 1000 грн. – на встановлення пам'ятника та огороження.

Суд, відповідно до ст.1201 частково задовольнив позов матері на суму 1600 грн., а в іншій частині позову відмовив, посилаючись на те, що поминальні обіди не передбачені діючим законодавством.

Чи вірно вирішив справу суд? Чи може служити звичай поминання підставою для задоволення позову? Для вирішення завдання необхідно

ознайомитися з Постановою Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди» від 27.03.1992 року в ред. від 25.05.1998.

3) Накресліть схему: «виникнення та припинення дієздатності громадян»

ВАРІАНТ 7

1) Теоретичне питання:

1. Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав.

2. Сутність та способи захисту цивільних прав. Поняття, обчислення та види строків і термінів у цивільному праві.

2) Вирішіть задачу: 16-річний Бобров влаштувався працювати автослюсарем до приватного підприємства. Через деякий час до власника ПП звернулася мати Боброва з проханням видавати синові лише частину заробітної платні, оскільки син недоцільно витрачає її на придбання дорогих речей, відвідування ресторанів і т.д. Мати розповіла, що сім'я знаходиться у значній матеріальній скруті, оскільки вона сама виховує трьох дітей. Роботодавець чуйно віднісся до проблем сім'ї і видав розпорядження видавати синові лише 75% заробітної платні, а інші 25% видавати матері.

Чи правильно вчинив власник підприємства?

3) Накресліть схему: «види строків у цивільному праві»

ВАРІАНТ 8

1) Теоретичне питання:

1. Поняття, принципи і способи здійснення цивільних прав і виконання обов'язків. Межі здійснення цивільних прав і виконання обов'язків.

2. Поняття та зміст цивільної правосуб'єктності громадян. Обмеження цивільної дієздатності громадян.

2) Вирішіть задачу: . К. та С. вирішили укласти договір купівлі-продажу автомобіля. Звернувшись до нотаріуса за посвідченням правочину, вони дізналися, що розмір державного мита, який їм доведеться сплатити, становить 1% від суми договору і відмовились від її укладення. Знайомий студент-юрист порадив К. видати С. довіреність на право користування та розпорядження автомобілем, за посвідчення якого стягується сума державного мита 0,3 неоподаткованого мінімуму доходів громадян, а фактично провести операцію з купівлі-продажу.

Дізнавшись про укладення такого правочину прокурор району звернувся до суду з заявою про визнання його недійсним.

Чи є підстави для задоволення заяви прокурора і якщо так, то які, на вашу думку, будуть правові наслідки?

3) Накресліть схему: «принципи цивільного законодавства»

ВАРІАНТ 9

1) Теоретичне питання:

1. Поняття та види право чинів.
2. Правоздатність юридичних осіб та органи їх управління. Філії та представництва.

2) Вирішіть задачу: 17-річний Гулевський у зв'язку з успішним складанням вступних іспитів до інституту отримав в подарунок від діда магнітофон. Через деякий час він вирішив обміняти його на фотокамеру, яка належала його однокурснику Бондарю. Дід не заперечував і навіть погодився надати письмову розписку про згоду на такий обмін. Батьки Гулевського, які дізналися про цю угоду, звернулися до Нестерова з вимогою повернути магнітофон та прийняти назад фотокамеру, оскільки своєї згоди на цей правочин вони не давали. Бондар відмовився, посилаючись на те що, магнітофон було подаровано не батьками, а дідом їхнього сина, який дав письмову згоду на такий обмін, а отже згода батьків у даній ситуації є цілком недоречною.

Як вирішити суперечку?

3) Накресліть схему: «джерела цивільного права»

ВАРІАНТ 10

1) Теоретичне питання:

1. Форми правочину. Умови дійсності правочинів.
2. Речі як об'єкти цивільних прав. Класифікація речей.

2) Вирішіть задачу: Гр. Щукіна від імені її дванадцятирічної доньки за “домашнім правочином” продала Храброву будинок, одержаний її донькою в спадщину. Крім цього вона продала й інші речі її доньки (магнітолу, два килими, меблі). На прохання неповнолітньої Щукіної дільничний інспектор попередив матір про недопустимість без згоди доньки продавати її речі. Остання відповіла, що це не входить до компетенції органів внутрішніх справ, і вона, як мати, має право розпоряджатися майном своєї доньки, а виручені від продажу гроші вона витратила на умеблювання своєї квартири. За повідомленням інспектора відділ народної освіти подав позов про визнання укладених правочинів недійсними. Чи мала право неповнолітня Щукіна одержувати у спадщину майно? Чи могла мати продавати майно своєї доньки? Як треба вирішити справу?

3) Накресліть схему: «форми захисту цивільних прав».

ВАРІАНТ 11

1) Теоретичні питання:

1. Поняття цивільно-правової відповідальності, її характерні особливості.

Види цивільно-правової відповідальності.

2. Поняття власності і права власності. Право власності у об'єктивному і суб'єктивному значенні.

2) Вирішіть задачу:

Управління Придніпровської залізниці доручило групі співробітників підготувати до видання “Розклад руху приміських потягів з вокзалів м.Дніпропетровська”. Упорядник розкладу руху потягів з Південного вокзалу звернувся до юриста за консультацією, чи можна вважати підготовлений до видання “Розклад” об'єктом авторського права. Одночасно його цікавило, чи розповсюджується авторське право на підготовлену ним брошуру, в якій викладаються основні права та обов'язки пасажирів, які користуються приміським транспортом. Він сумнівається в цьому, оскільки брошура написана на підставі чинного законодавства, а в законі про “Авторське право і суміжні права” зазначено, що офіційні документи, до яких відносяться закони, не можуть бути об'єктами авторського права.

Яке пояснення слід дати з цих питань? Які вимоги пред'являються законом до об'єктів авторських прав?

3) Накресліть схему: «об'єкти винаходу».

ВАРІАНТ 12

1) Теоретичне питання:

1. Захист цивільних прав.

2. Поняття і види спільної власності. Об'єкти та суб'єкти права спільної власності.

2) Вирішіть задачу: Мельник Сергій Олександрович, який мешкав у гуртожитку №1 НГУ України дізнався від батьків, що вони йому поштовим переказом відправили гроші у сумі 100 грн. Коли він звернувся на пошту, то дізнався, що цей переказ уже виплачено громадянину Мельнику Станіславу Олексійовичу, який мешкає у тому ж самому гуртожитку.

Проаналізуйте норму ст.1212 ЦКУ. Від кого має вимагати виплату грошей Мельник Сергій? Які цивільні правовідносини виникають в даній ситуації? Дайте їх розгорнуту класифікацію.

3) Накресліть схему: «види цивільної відповідальності».

ВАРІАНТ 13

2) Теоретичне питання:

1. Співвідношення видів права власності з формами власності.

2. Спадкування за заповітом.

2) Вирішіть задачу: При підготовці вистави “Роксолана” до постановки у виконанні головних ролей новими артистами, обласна радіостудія звернулася до театру за дозволом одночасно транслювати дане виконання по радіо. До театру звернулася також фірма “Салтус” з проханням створити умови для

відтворення запису виконання на аудіоносієві. Дізнавшись про це, виконавці заявили адміністрації театру про свою незгоду, зазначивши, що цим порушуються їх права і що вони не заперечують проти трансляції в ефір їх виконання починаючи з другої вистави.

Чи вірні доводи авторів вистави? Якими правами користуються виконавці та творці фонограм?

4) Накресліть схему: «види авторських договорів»

ВАРІАНТ 14

1) Теоретичне питання:

1. Спадкування за законом: черговість спадкування; спадкування за правом представлення; спадкування усиновленими та усиновлювачами.

2. Право власності подружжя : правовий режим, підстави виникнення та припинення.

2) Вирішіть задачу: Громадянці Т. на праві приватної власності належало 4/5 будинку, а 1/5 належала гр. С. За договором міни гр. Т. передала гр. К. свою частину. Громадянин С. звернувся з позовом до суду про визнання договору міни недійсним, враховуючи переважне право придбання частки у праві спільної власності згідно ст. 362 ЦК України.

Як слід вирішити справу?

3) Накресліть схему: «Суб'єкти авторських відносин»

ВАРІАНТ 15

2) Теоретичне питання:

1. Право на винаходи, корисні моделі і промислові зразки.

2. Недійсність шлюбу. Припинення шлюбу.

2) Вирішіть задачу: 10 серпня 2003 року в автокатастрофі загинули батько, дід і прадід неповнолітньої Б. і відкрилася спадщина на житловий будинок та інше майно, власником якого був прадід М. У нотаріальну контору з заявами про прийняття спадщини звернулися Д. та Т. (брат та сестра спадкодавця) і їм було видано свідоцтво про право спадкування. У серпні 2004 року мати неповнолітньої пред'явила в інтересах доньки (Б.) позов до Д. та Т. про визнання недійсним спадкування житлового будинку та анулювання свідоцтва, виданого Д. та Т. Позивачка зазначала, що Б. є спадкоємницею першої черги і саме їй повинно перейти спадкове майно. Розкрийте зміст понять: “спадкова трансмісія”, “спадкування за правом представлення”.

Вирішіть справу.

3) Накресліть схему: «Види речових прав»

ВАРІАНТ 16

2) Теоретичне питання:

1. Захист авторського права і суміжних прав

2. Спадковий договір: (поняття та сторони; форма спадкового договору; виконання та забезпечення виконання спадкового договору; розірвання спадкового договору та його правові наслідки).

2. Вирішіть задачу: Іванов подав до органу РАЦСу заяву про реєстрацію шлюбу з Петровою. Через декілька днів до органу РАЦСу прийшла Новікова та попросила не реєструвати шлюб Іванова, оскільки вона та Іванов проживають уже декілька років разом; всі сусіди, знайомі вважають їх чоловіком та дружиною, хоча їх шлюб не зареєстрований., крім того у них є спільна дитина.

1. Які виникають правовідносини у даній задачі? Назвіть суб'єктів цих правовідносин.

2. Сімейний кодекс України регулює правовідносини, які виникають між чоловіком та жінкою, що перебувають у фактичних шлюбних відносинах? Якщо так, то назвіть відповідні норми.

3. Як Ви вважаєте спільне проживання жінки та чоловіка без шлюбу є підставою виникнення у них сім'ї?

3) Накресліть схему: «Способи виникнення і припинення права власності»

ВАРІАНТ 17

1) Теоретичне питання:

1. Поняття і зміст шлюбного договору.

2. Договори на право користування об'єктами інтелектуальної власності.

2) Вирішіть задачу: За спадковим договором, укладеним між гр.О. та гр.М. і посвідченим нотаріально, до гр.М. повинен був перейти будинок, належний гр.О. Натомість гр.М. зобов'язувався утримувати гр.О. до його смерті, поховати його, спорудити надмогильний пам'ятник та доглядати могилу. Гр.О. помер 20.06.2004р. Згідно з умовами договору гр.М. здійснив поховання. У нотаріальну контору звернулася сестра гр.О. за оформленням права на спадщину. Одночасно вона звернулася до суду з позовом до гр.М. про усунення перешкод у користуванні житловим будинком. Сестра гр.О. заявила, гр.М. не спорудив пам'ятника, в будинку не проживає і не доглядає за ним, права власності на будинок не оформив.

Дайте правову оцінку ситуації. Які спільні та відмінні риси спадкового договору, договору ренти та договору довічного утримання? Чи входить будинок до складу спадщини? Чи правомірні вимоги сестри померлого?

3) Накресліть схему: «види строків у цивільному праві»

ВАРІАНТ 18

1) Теоретичне питання:

1. Земельний і особистий сервітут, як види речового права.

2. Міжнародно-правова охорона інтелектуальної власності.

2) Вирішіть задачу: Я пред'явив позов до Н. про поділ будинку. Позивач зазначав, що під час шлюбу з відповідачкою вони побудували будинок, який є їх спільною сумісною власністю, тому просив визнати за ним право власності на 1/2 будинку.

Заперечуючи проти позову, Н. пояснювала, що під час будівництва будинку вона з Я. не проживала і фактично вони припинили шлюбні відносини. Проаналізуйте ситуацію. Чією власністю є будинок?

3) Накресліть схему: «черги при спадкуванні за законом»

ВАРІАНТ 19

1) Теоретичне питання:

1. Набувальна давність як особлива підстава виникнення права власності за новим ЦК

2. Поняття і види спільної власності. Об'єкти та суб'єкти права спільної власності.

2) Вирішіть задачу: С. склав заповіт, за яким усе своє майно заповів у рівних частинах внукам К., П., Т. та О. 20 листопада 2004 року С. помер. Після його смерті залишилось майно: будинок (140 тис. грн.), автомобіль (15 тис. грн.), телевізор, холодильник, імпортні меблі та інші предмети домашньої обстановки (30 тис. грн.) та вклад в банку (12 тис. грн.). Т. та П. подали заяву у нотаріальну контору про прийняття спадщини, К – відмовився від належної йому частини спадщини в користь сестри Т., з якою проживав спадкодавець, О. не вчинив жодних дій, що свідчить про прийняття спадщини. З заявами про прийняття спадщини звернулися також Г. (брат померлого) та Ж. (дочка померлого).

Визначте коло спадкоємців та вартість майна, яке кожен з них спадкує.

3) Накресліть схему: «об'єкти права інтелектуальної власності».

ВАРІАНТ 20

1) Теоретичне питання:

1. Поняття, предмет, принципи, джерела та значення сімейного права.

2. Емфітевзис і суперфіцій, як права на чужі речі.

2) Вирішіть задачу: В результаті зіткнення автомобілів ВАЗ – 2121 та Ауді-100 зазнав смертельних травм і через 7 днів помер у лікарні громадянин О (власник автомобіля ВАЗ). Після його смерті залишилось майно: пошкоджений автомобіль вартістю 3 тис. грн. та приватизована його сім'єю квартира (він, дружина та двоє неповнолітніх дітей) вартістю 50 тис. грн. Напередодні автокатастрофи в користь померлого було присуджено 2 тис. грн. відшкодування шкоди і 500 грн. компенсації моральної шкоди. На день смерті підприємство на якому працював О заборгувало йому 1 230 грн. заробітної плати. За фактом ДТП була порушена кримінальна справа. До О було заявлено

цивільний позов про відшкодування вартості пошкодженої автомашини Ауді-100 на суму 3 000 грн.

Визначте склад спадщини та вартість майна, яке успадкує кожен із спадкоємців.

3) Накресліть схему: «суб'єкти авторських відносин».

ВАРІАНТ 21

1) Теоретичне питання:

1. Відповідальність у порядку регресу.
2. Право на життя та здоров'я як об'єкт цивільно-правового захисту.

3) Вирішіть задачу: Чи зобов'язаний Н. Н. терпіти, що дощова вода стікає з більш високого сусідського даху на його власний?

4) Придумайте кросворд на 10 слів із цивільно-правової тематики.

ВАРІАНТ 22

Теоретичне питання:

1. Солідарна відповідальність.
2. Право на освіту як об'єкт цивільно-правового захисту.

3. Вирішіть задачу: Гр. Р. знайшла на зупинці трамвая мобільний телефон. Вона залишила на зупинці оголошення про знахідку, але власник не з'явився. Через рік їй потелефонував гр. М., який вимагав повернути йому втрачений телефон. Гр. Р. відмовилася це зробити, так як вважала телефон своєю власністю та підключилася на контракт для використання його за призначенням. Як може захистити свої права гр. М.? Чи може бути його позов задоволений?

4. Придумайте кросворд на 10 слів із цивільно-правової тематики.

ВАРІАНТ 23

Теоретичне питання:

1. Субсидіарна відповідальність.
2. Право на безпечне довкілля як об'єкт цивільно-правового захисту.

3. Вирішіть задачу: Подружжя Демченків під час спільного життя придбали автомобіль "Таврія". Через декілька років чоловік загинув під час виконання службового завдання. Через три місяці після смерті чоловіка дружина автомобіль продала. Дізнавшись про це мати померлого сина, заклала позов до колишньої дружини про визнання договору купівлі-продажу

недійсним, оскільки він порушує її права як спадкоємця та право на переважну купівлю автомобіля.

Як вирішити існуючий спір? Який правовий режим майна, що знаходиться у спільній сумісній власності?

4. Придумайте кросворд на 10 слів із цивільно-правової тематики.

ВАРІАНТ 24

Теоретичне питання:

1. Заповідальний відказ : поняття, підстави виникнення та припинення, проблеми правового регулювання
2. Негаторний позов.

Вирішіть задачу: Після смерті батьків троє дітей, які проживало окремо від них отримали у спадщину жилий будинок. Два брати Микола та Андрій вирішили продати будинок, а виручену суму розділити відповідно до встановлених часток. Один з братів, Юрій, згоди на продаж будинку не дає, заявивши, що бажає використати свою частку в будинку для проживання. Оскільки згоди між братами не було досягнуто, двоє з них заклали позов до Юрія про обов'язок не чинити перешкод в реалізації будинку. Свої вимоги вони мотивували тим, що при продажу будинку як цілісної споруди його ринкова вартість різко зростає.

Як вирішити справу? Який встановлено порядок розпорядження майном, яке знаходиться в частковій власності?

ВАРІАНТ 25

Теоретичне питання:

1. Віндикаційний позов
2. Право на інформацію як об'єкт цивільно-правового захисту.

Вирішіть задачу: Волков уклав з бригадою робітників договір на капітальний ремонт своєї дачі. Під час розбирання кладки один з робітників знайшов скриньку з золотими монетами та коштовностями. Дізнавшись про це власник дачі зажадав передачі йому скриньки з коштовностями. Робітник відмовився від передачі коштовностей, заявивши, що вони належать йому, оскільки він їх знайшов. На свою частку в коштовностях стали претендувати й інші члени бригади, які виконували ремонтні роботи. Органи міліції вилучили знайдені коштовності та передали фінансовим органам, які зарахували їх в прибуток скарбниці. Між власником дачі, працівниками бригади та фінансовим органом виникла суперечка, хто має право на цінності та як їх розподілити.

Як і в якому порядку може бути вирішено цей спір?

3. Придумайте кросворд на 10 слів із цивільно-правової тематики.

Бланкові завдання (для всіх)

Завдання №1:

- Звичаєм є, яке не встановлене актами цивільного законодавства, але є усталеним у певній сфері цивільних відносин.

Завдання №2:

- У разі неможливості використати для регулювання цивільних відносин вони регулюються відповідно до загальних засад цивільного законодавства (аналогія права).

Завдання №3.

- Грошова оцінка вкладу учасника господарського товариства здійснюється за згодою учасників товариства, а у випадках, встановлених законом, вона підлягає;

Завдання №4.

- Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження (псування) майна несе, якщо інше не встановлено договором або законом

Завдання №5.

- До завершення будівництва (створення майна) особа вважається, ... тощо, які були використані в процесі цього будівництва (створення майна).

Завдання №6.

-Власник земельної ділянки має право надати її в користування іншій особі для будівництва промислових, побутових, соціально-культурних, житлових та інших споруд і будівель (суперфіцій). Таке право виникає на підставі

Завдання №7

- Право інтелектуальної власності на комерційне найменування є чинним та охороняється без обов'язкового подання заявки на нього чи його реєстрації і незалежно від того, є чи не є комерційне найменування частиною торговельної марки.

Завдання №8:

- Первинним суб'єктом авторського права є

Завдання №9:

- Автор має невідчужуване право на одержання грошової суми у розмірі оригіналу художнього твору чи оригіналу рукопису літературного твору, наступного за відчуженням оригіналу, здійсненим автором.

Завдання №10:

Строк надання відомостей з Єдиного державного реєстру не повинен перевищувати днів з дати надходження запиту.

Завдання №11:

У другу чергу право на спадкування за законом мають спадкодавця, його баба та дід як з боку батька, так і з боку матері.

Завдання №12:

.... є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Завдання №13:

На вимогу опікуна правочин, вчинений недієздатною фізичною особою, може бути визнаний судом ... , якщо буде встановлено, що він вчинений на користь недієздатної фізичної особи.

Завдання №14:

... є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє.

Завдання №15:

Довіреність, у якій не вказана дата її вчинення, є

Запитання №16:

Загальна позовна давність встановлюється тривалістю у ... роки.

2.3. Рекомендована література

Рекомендована література

1. Основні нормативні акти:

1.1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – стаття 141.

1.2. Акти міжнародного права:

1.2.1. Бернська Конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24 липня 1971 // Офіційний вісник України від 18.10.2007 – 2007 р., № 75, стор. 173, стаття 2809

1.2.2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1986. - №17 – ст. 343.

1.2.3. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів від 23.08.1978 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - №41. – ст. 601

1.2.4. Всесвітня конвенція про авторське право (переглянута) від 24.07.1971 // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.2.5. Декларація про соціальні та правові принципи, що стосуються захисту і благополуччя дітей, особливо у разі передачі дітей на виховання та їх усиновлення на національному і міжнародному рівнях: Декларація від 03.12.1986 // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.2.6. Договір про закони щодо товарних знаків від 27 жовтня 1994 року // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.2.7. Договір про патентну кооперацію від 19 червня 1970 року // Зібрання чинних міжнародних договорів України — 1990 р., № 1, стор. 366

1.2.8. Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми від 20.05.1980 // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.2.9. Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25.01.1996 // Офіційний вісник України від 10.12.2007 — 2007 р., № 91, стор. 86, стаття 3355

1.2.10. Європейська конвенція про правовий статус дітей, народжених поза шлюбом від 15.10.1975р. // Офіційний вісник України від 17.07.2009 р., № 51, / № 6, 2009, ст. 166

1.2.11. Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів (укр/рос) від 24.11.1977р. // Офіційний вісник України від 12.10.2007 р., № 74, стор. 216, стаття 2788

1.2.12. Конвенція відносно міжнародного управління майном осіб, які померли від 02.10.1973 // zakon3.rada.gov.ua

1.2.13. Конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання від 02.10.1973 // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.2.14. Конвенція про громадянство одруженої жінки від 29.01.1957 // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.2.15. Конвенція про згоду на взяття шлюбу, шлюбний вік та реєстрацію шлюбів від 7 листопада 1962 року. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.2.16. Конвенція про контакт з дітьми (ETS N 192) (укр/рос) від 15.05.2003 № ETSN192 // Офіційний вісник України від 10.12.2007 — 2007 р., № 91, / ОВ N 41(2006) ст.2723 /, стор. 92, стаття 3356

1.2.17. Конвенція про права дитини від 16.09.2010 // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.2.18. Конвенція про стягнення аліментів за кордоном (укр/рос) від 20.06.1956 // Офіційний вісник України від 25.06.2010 — 2010 р., № 45, / № 31, 2006, ст. 2199 /, стор. 105, стаття 1496

1.2.19. Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей від 19.10.1996 // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.2.20. Протокол до Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22 січня 1993 року від 28.03.1997 // Протокол із застереженнями ратифіковано Законом N 140/98-ВР від 03.03.98

1.2.21. Угода про взаємне визнання прав на відшкодування шкоди, заподіяної працівникам каліцтвом, професійним захворюванням чи іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ними трудових обов'язків: Угода від 09.09.1994 // zakon2.rada.gov.ua

1.3. закони

1.3.1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 ., № 2947-III // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, N 21-22, ст.135

1.3.2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003.- NN 40-44. - ст.356.

1.3.3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.07.1963. № 1501-VI // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1963, N 30, ст. 464

1.3.4. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, N 3-4, ст.27

1.3.5. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР),.-. 1971. - № 50. – Ст.. 375

1.3.6. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 50, ст.540

1.3.7. Про правонаступництво України: Закон України від 12.09.1991 р. № 1543-XII // Відомості Верховної Ради. – 1991. - № 46. – ст. 612

1.3.8. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року N 3792-XII // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 20 - Ст.249.

1.3.9. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 № 514-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2008, N 50-51, ст.384

1.3.10. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 5-6, ст.30

1.3.11. Про біженців: Закон України від 26.06.2001р. № 2557-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 47. – ст. 250

1.3.12. Про благодійництво та благодійні організації: Закон України від 16.09.1997 р. № 531/97-ВР // Відомості Верховної Ради. - 1997. - N 46. - ст. 292.

1.3.13. Про виконавче провадження \ \ Верховна Рада України \ \ Закон, Перелік від 02.06.2016 № 1404-VIII

1.3.14. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, N 49, ст.682

1.3.15. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 №2235-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 13. – ст. 65

1.3.16. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань \ \ Верховна Рада України \ \ Закон від 15.05.2003 № 755-IV

1.3.17. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-XII // Відомості Верховної Ради України..-1991.- №29.

1.3.18. Про імміграцію: Закон України від 07. 06. 2001 р. №2491-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 41. – ст. 197

1.3.19. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII // Відомості Верховної Ради України , 1991, N 47, ст.646

1.3.20. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01.06.2000 № 1775-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 36, ст.299

1.3.21. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 року N 2709-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 32. - ст.422.

1.3.22. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей. Закон України від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 6, ст. 35

1.3.23. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15 грудня 1993 року N 3687-XII// Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 7 - Ст.32.

1.3.24. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16 червня 1999 року N 752-XIV // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 32 - Ст.267.

1.3.25. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 року N 3689-XII// Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 7 - Ст.36.

1.3.26. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 року N 3688-XII// Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 7 - Ст.34.

1.3.27. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: Закон України від 21.01.1994 № 3857-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 18, ст.101

1.3.28. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, N 19-20, ст.179

1.3.29. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19 березня 1996 р. №19 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, N 19, ст. 80

1.3.30. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 № 1382-IV

1.3.31. Про товарну біржу: Закон України від 10.12.1991 № 1956-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 10, ст.139

1.4. підзаконні акти:

1.4.1. Анкета отримувача паспорта громадянина України для виїзду за кордон: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.04.2006 № 580 // Офіційний вісник України від 17.05.2006 р., № 18, стор. 22, стаття 1328

1.4.2. Про внесення змін до Порядку посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 липня 2006 р. № 940. // Офіційний вісник України від 19.07.2006 р., № 27, стор. 100, стаття 1966

1.4.3. Про затвердження Положення про Спадковий реєстр: Наказ Міністерства юстиції України від 07.07.2011 № 1810/5 // Офіційний вісник України від 25.07.2011 р., № 54, стор. 34, стаття 2155

1.4.4. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5 // Офіційний вісник України від 07.03.2012 р., № 17, стор. 66, стаття 632

1.4.5. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Наказ Міністерства юстиції України від 11.11.2011 № 3306/5 // Офіційний вісник України від 02.12.2011 р., № 91, стор. 172, стаття 3312

1.4.6. Про затвердження Порядку державної реєстрації заповітів і спадкових договорів у Спадковому реєстрі: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 № 491 // Офіційний вісник України від 20.05.2011 р., № 35, стор. 75, стаття 1459

1.4.7. Про затвердження Порядку стягнення аліментів на дитину (дітей) у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання в іноземній державі, з якою не укладено договір про подання правової допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 № 1203 // Офіційний вісник України від 06.09.2002 р., № 34, стор. 175, стаття 1599

1.4.8. Про право власності на окремі види майна: Постанова Верховної Ради України від 17.06.1992 р. № 2471-XII. // Відомості Верховної Ради України..-1992.- № 35, ст.517;

1.4.9. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 № 15-93 // Відомості Верховної Ради України від 27.04.1993 — 1993 р., № 17, стаття 184

1.4.10. Правила опіки та піклування, затверджені наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 року// Офіційний Вісник України. - 1999. - № 26

1.4.11. Порядок розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власного імені, по батькові) фізичної особи, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 року № 915// Офіційний Вісник України. – 2007. - № 52. – ст. 2115

1.4.12. Правила реєстрації актів цивільного стану в Україні, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 18.10.2000 року № 52/5 (у редакції наказу від 22.11.2007 року № 1154/5)// Офіційний Вісник України. - 2007. - № 90. – ст. 3320.

1.4.13. Про спеціальний порядок набуття права власності на окремі види майна: Постанова Верховної Ради України від 17 липня 1992р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 35 – Ст. 517.

1.4.14. Порядок державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір від 27 грудня 2001 р .№ 1756. // Офіційний вісник України. — 2001. — №52. — стор. 114. - Ст. 2369.

1.5. постанови, інші рішення, роз'яснення судів (Конституційного, Верховного тощо):

1.5.1. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя: Рішення Міністерства юстиції України від 29.01.2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.5.2. Окремі питання спадкування: Роз'яснення Міністерства юстиції України від 11.10.2011 // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.5.3. Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення. Постанова Пленуму Верховного суду України від 31 січня 1995 р. № 5.

1.5.4. Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7 // Вісник Верховного суду України від 06.2008 р., № 6, стор. 17

1.5.5. Щодо виїзду за кордон осіб, які мають невиконані зобов'язання, в тому числі зі сплати аліментів, покладені на них рішеннями судів: Лист Міністерства юстиції України від 06.06.2008 № 25-32/507 // Баланс від 23.06.2008 р., № 50, стор. 14

1.5.6. Щодо оформлення спадкових прав фізичних та юридичних осіб: Лист Міністерства юстиції України від 11.10.2010 № 31-32/238 // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.5.7. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: Постанова Пленуму Верховного суду України від 04.06.2010 № 5// <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.5.8. Про судову практику в справах про банкрутство: Постанова Пленуму Верховного суду України від 18.12.2009 № 15// <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.5.9. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними: Постанова Пленуму Верховного суду України від 06.11.2009 № 9// <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.5.10. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Пленуму Верховного суду України від 27.02.2009 № 1// <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.5.11. Про практику застосування судами статті 376 Цивільного кодексу України (про правовий режим самочинного будівництва): Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ від 30.03.2012 № 6// <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.5.12. Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ від 30.03.2012 № 5// <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.5.13. Про судову практику в цивільних справах про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ від 30.09.2011 № 10// <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.5.14. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: Постанова Пленуму Вищого господарського суду від 17.10.2012 № 12// <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.5.15. Про деякі питання практики призначення судових експертиз у справах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності: Постанова Пленуму Вищого господарського суду від 23.03.2012 №5 // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.5.16. Про деякі питання практики розгляду справ у спорах, що виникають із земельних відносин: Постанова Пленуму Вищого господарського суду від 17.05.2011 № 6 // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1.5.17. Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства: Постанова Пленуму Вищого господарського суду від 26.12.2011 № 16 // <http://zakon2.rada.gov.ua>

2. Підручники:

2.1. Майданик Р. А. Цивільне право. Загальна частина [Текст] : підручник / Р. А. Майданик ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Юрид. ф-т. - К.: Алерта, 2012. (Багатотомне видання). Т. 1 : Вступ у цивільне право. - 2012. - 471 с.

2.2. Міжнародне приватне право: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / за ред. Проф. В.П.Жушмана та доц. І.А.Шуміло. – Х.: Право, 2011. – 320с.

2.3. Право інтелектуальної власності [Текст]: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Косак, І. Є. Якубівський; рец. : І. А. Безклубний [та ін.]- К.: Істина, 2007.- 206 с.

2.4. Ромовська З. В.Українське цивільне право. Право власності: Академічний курс: підручник для студентів вищих навчальних закладів / З. В. Ромовська; Мін. освіти і науки України. - К.: Центр учбової літератури : Правова єдність: Алерта, 2011. - 244 с.

2.5. Сімейне право України [Текст]: підручник / Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. : В.- К.: Юрінком Інтер, 2006.- 264 с.

2.6. Фединяк Г.С., Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право: Підручник. – 4-те вид., переробл. і допов. – К.: Атіка, 2009. – 500с.

2.7. Цивільне право України. [Текст]: Підручник: У 2 т. / В.І. Борисова, (кер.авт.кол.), Л.М.Баранова, Т.І.Бегова та ін.; За ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. – Х: Право, 2011. – Т. 1. – 656 с.

2.8. Цивільне право України. [Текст]: Підручник: У 2 т. / В.І. Борисова, (кер.авт.кол.), Л.М.Баранова, Т.І.Бегова та ін.; За ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. – Х: Право, 2011. – Т. 2. – 816 с.

2.9. Цивільне право України. Загальна частина [Текст]: підручник / М-во освіти і науки України, Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка.- К.: Юрінком Інтер, 2010.- 973 с.

2.10. Цивільне право України. Особлива частина [Текст]: підручник / М-во освіти і науки України, Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка.- К.: Юрінком Інтер, 2010.- 1173 с.

2.11. Цивільне право України : підручник. Особлива частина / За заг. ред. д.ю.н., проф. Р. Б. Шишки. – К. : Вид-во «Ліра», 2015. – 1024 с.

2.12. Українське цивільне право : навчальний посібник / Ю. О. Заїки. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 358 с.

2.13 Цивільне право України: підручник. Загальна частина / За заг. ред. д.ю.н., проф. Р. Б. Шишки. – К. : Вид-во «Ліра», 2015. – 760 с.

3. Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

3.1. Аномалії в цивільному праві України [Текст]: навч.-практ. посіб. / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка.- К.: Юстініан, 2007.- 910 с.

3.2. Балюк, Г. І. Цивільно-правова відповідальність за ядерну шкоду [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Г. І. Балюк, О. Ю. Кронда, О. В. Сушик ; за заг ред. Г. І. Балюк чл.-кора НАПрН України, д-ра юрид. наук, проф. ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Юрид. ф-т. - Чернівці : Кондратьєв А. В., 2012. - 143 с.

3.3. Дахно І.І. Міжнародне приватне право: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2001.

3.4. Договірне право України. Загальна частина: [навч. посіб] / [Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова та ін.]; за ред. О. В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 896 с.

3.5. Договірне право України. Особлива частина: [навч. посіб] / [Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова та ін.]; за ред. О. В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.

3.6. Заїка Ю. О. Українське цивільне право [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю. О. Заїка.- К.: Правова єдність, 2008.- 367 с.

3.7. Захист прав дітей у цивільному судочинстві. Судові рішення [Текст] : практ. посіб. / Нац. шк. суддів України; [уклад.: Н. В. Шепелева, Л. А. Романовська, В. А. Капустинський]; за заг. ред. Ректора Нац. шк. суддів України, д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. Нац. акад. прав. наук України В. Т. Малярєнка. - К. : Знання України, 2012. - 199 с.

3.8. Кухарєв О. Є. Спадкове право України [Текст]: навч.-практ. посіб. / О. Є. Кухарєв.- К.: Алерта, 2011.- 222 с.

3.9. Луць В. В. Контракти в підприємницькій діяльності: навч. посіб. – 2-е вид., перероб. і допов. / Луць В. В. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 576 с.

- 3.10. Міжнародне приватне право: Навч. посібник / За ред. С.Г. Кузьменко – К., «Центр учбової літератури», 2010. – 316 с.
- 3.11. Міжнародні комерційні угоди та розрахунки: нормативно-правове регламентування. Навч. посібник / за ред. Козака Ю. Г., Логвінової Н. С. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 648 с.
- 3.12. Смітюх А. В. Корпоративне право у схемах [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. В. Смітюх.- К.: Істина, 2011.- 244 с.
- 3.13. Цивільне право України [Текст]: курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч.закл. : в 6 т. Т. 1 / Р. Б. Шишка (кер. авт. кол.) [та ін.] ; за ред. Р. Б. Шишки, В. А.- Х.: Еспада, 2008.- 680 с.
- 3.14. Шимон С. І. Цивільне та торгове право зарубіжних країн [Текст]: навч. посіб. : (курс лекцій) / С. І. Шимон.- К.: Видавництво КНЕУ, 2006.- 239 с.

4. Монографії та наукові видання:

- 4.1. Актуальні проблеми господарського, цивільного права та процесу [Текст]: наук. зб. Вип. 1 / М-во освіти і науки України, Маріупольський держ. гуманіт. ун-т.- Маріуполь: Вега-Принт, 2009.- 183 с.
- 4.2. Бервено С. М. Проблеми договірної права України / Бервено С. М. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 392 с.
- 4.3. Боднар Т. В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві: Монографія / Боднар Т. В. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 272 с.
- 4.4. Брагинский М. И. Договорное право. Книга первая: Общие положения / Брагинский М. И., Витрянский В. В. – М.: Статут, 2000. – 848 с.
- 4.5. Брагинский М. И. Договорное право / Брагинский М. И., Витрянский В. В.– Кн. 2: Договоры о передаче имущества. – М.: Статут, 2000. – 800 с.
- 4.6. Брагинский М. И. Договорное право / Брагинский М. И., Витрянский В. В.– Кн. 3: Договоры о выполнении работ и оказании услуг. – М.: Статут, 2002. – 1055 с.
- 4.7. Гриняк А. Б. Особливості правового регулювання відносин за договорами підряду [Текст] : монографія / А. Б. Гриняк ; [відп. ред. В. В. Луць] ; НДІ приват. права і підприємництва Нац. акад. прав. наук України. - К. : НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України, 2011. - 299 с.
- 4.8. Діковська І. А. Договір повітряного чартеру у міжнародному приватному праві: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 [Електронний ресурс] / І. А. Діковська; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2002. — 19 с.
- 4.9. Дрішлюк А. І. Агентський договір: цивільно-правовий аспект: Автореф. ... канд. юр. наук. - Одеса, 2003.
- 4.10. Желіховська Ю. В. Охорона цивільних прав та інтересів нотаріусом [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Желіховська Юлія Віталіївна ; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - К., 2012. - 19 с.
- 4.11. Иоффе О. С. Избранные труды по гражданскому праву: Из истории цивилистической мысли. Гражданское правоотношение. Критика теории “хозяйственного права”. — М.: Статут, 2000. - 777 с.

- 4.12. Кожевнікова В. О. Правове регулювання укладення шлюбів громадянами України у державах Європейського Союзу та їх визнання в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 [Електронний ресурс] / В. О. Кожевнікова; Харк. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2010. — 20 с.
- 4.13. Кубко А. Є. Реалізація публічних інтересів у цивільному праві України [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Кубко Андрій Євгенович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2012. - 18 с.
- 4.14. Легеза Ю.О. Цивільне право: Конспект лекцій. Загальна частина. Укладач Ю.О. Легеза. Д.: Національний гірничий університет, 2006. 107 с.
- 4.15. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2-х тт. / За ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — Т. II. — 1088 с.
- 4.16. Особливості здійснення суб'єктивних прав учасниками цивільних відносин [Текст]: [монографія] / [Луць В. В. та ін.] ; за заг. ред. акад. НАПрН України В. В. Луця ; НДІ приват. права і підприємництва Нац. акад. прав. наук України. - К. : НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України, 2011. - 319 с.
- 4.17. Погрібний С. О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України: монографія / Погрібний С. О. — К.: Правова єдність, 2009. — 304 с.
- 4.18. Покровский А. И. Основные проблемы гражданского права. — Изд. 4-е, испр. — М.: Статут, 2003. — 351 с.
- 4.19. Примак В. Д. Вина і добросовісність у цивільному праві (теорія, законодавство, судова практика) [Текст]: наук. вид. / В. Д. Примак.- К.: Юрінком Інтер, 2008.- 432 с.
- 4.20. Примак В. Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб [Текст]: монографія / В. Д. Примак.- К.: Юрінком Інтер, 2007.- 430 с.
- 4.21. Савченко А. С. Незавершене та самочинне будівництво як об'єкти цивільних правовідносин [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Савченко Аріна Сергіївна ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Х., 2012. - 18 с.
- 4.22. Слободянюк С. О. Цивільно-правове регулювання державної реєстрації речових прав на нерухоме майно [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Слободянюк Сергій Олександрович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2012. - 18 с.
- 4.23. Цивільне право України (Загальна частина) : Навчальний посібник / кол. авт. К.: «Хай-Тек Прес», 2013. 432 с.

5. Інші джерела:

- 5.1. Багач Е. Застосування принципів справедливості, добросовісності та розумності у цивільному праві України. Юридична Україна. 2019. № 8. С. 61-65.
- 5.2. Белкін М. Л. Застосування принципу розумності в господарських та цивільних спорах. Вісник господарського судочинства. 2019. № 1. С. 98-103.

- 5.3. Белкін М. Л. Свобода договору та її обмеження. Юридичний журнал. 2015. № 12. С. 83-89.
- 5.4. Беседіна Т. І. Проблема визначення сторін у договорі (контракті) поставки в зовнішньоекономічній діяльності. Держава і право. 2015. Вип. 47. С. 382-389.
- 5.5. Блащук Т. В. Можливість визначення держави як сторони цивільно-правового договору. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2017. № 1 (3). С. 1-9.
- 5.6. Бойко А. О. Відповідальність і правові наслідки порушення зобов'язань, забезпечених завдатком. Часопис Київського університету права. 2015. № 4. С. 174-178.
- 5.7. Борисова В. І. Словник цивільного права [Текст] / В. І. Борисова, С. Н. Приступа, В. С. Козадаєв. Х. : Фактор, 2012. 167 с.
- 5.8. Бровченко І. Конструкція договору на користь третьої особи: проблеми застосування. Юридична Україна. 2009. № 1. С. 56-64.
- 5.9. Вавженчук С. Я. Деякі проблеми виокремлення договорів на користь контрагента та договорів на користь третіх осіб. Адвокат. 2016. № 11 (110). С. 14-16.
- 5.10. Вавженчук С. Я. Деякі теоретико-практичні питання класифікації цивільно-правових договорів / Вавженчук С. Я. // Адвокат. – 2009. – № 10 (109). – С. 12-15.
- 5.11. Вавженчук С. Я. До питання договірної відповідальності за договорами на постачання електроенергії. Юридичний вісник. 2017. № 1. С. 51-56.
- 5.12. Великанова М. М. Порядок укладення договорів на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт, заснованих на державному замовленні. Актуальні проблеми політики. Збірник наукових праць. 2017. Вип. 37. С. 388-396.
- 5.13. Веретельник Л. К. Проблеми систематизації договорів у цивільному праві. Форум права. 2011. № 1. С. 180-189.
- 5.14. Воронова О. В. Договори, спрямовані на безоплатне передання майна в користування. Держава та регіони. Серія «Право». 2010. № 1. С. 1-6.
- 5.15. Голубєва Н. Ю. Свобода договору як принцип цивільного права. Право України. 2009. № 7. С. 123-130.
- 5.16. Євдокимов Д. Свобода договору та її обмеження в цивільному праві України. Правовий тиждень. 2009. № 5. С. 5-13.
- 5.17. Ківалова Т. С. Деліктоздатність особи як передумова цивільно-правової відповідальності. Митна справа. 2008. № 5. С. 64-68.
- 5.18. Ківалова Т. С. Принципи та функції цивільно-правової недоговірної відповідальності. Митна справа. 2010. № 4. С. 72-79.
- 5.19. Круглова О. О. Ціна як істотна умова цивільно-правових договорів. Форум права. 2011. № 2. С. 468-471.
- 5.20. Кузнецова Н. Проблеми гармонізації та уніфікації сучасного приватного права. Право України. 2012. № 2. С. 139-153.

5.21. Кузьмич О. Я. Юридична природа прав третьої особи, на користь якої укладений договір. *Юридична Україна*. 2019. № 1. С. 67-70.

5.22. Лесик Л. М. Тенденції та проблеми розвитку ринку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в умовах економічної кризи. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 2. С. 214-219.

5.23. Лисенко В. Сторони договору міні-бартеру (загальна характеристика). *Вісник Львівського національного університету ім. І. Франка, Серія юридична*. 2010. Вип. 50. С. 166-173.

5.24. Лукасевич-Крутник І. Відповідальність підрядника за недоліки проектних та пошукових робіт та їх результатів. *Юридична Україна*. 2015. № 6. С. 87-92.

5.25. Майданик Р. Принцип пропорційності (співрозмірності) в цивільному праві України: поняття, межі, умови застосування. *Юридична Україна*. 2015. № 11. С. 47-55.

5.26. Міхно О. Деякі загальні положення про цивільно-правову відповідальність. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 7. С. 71-74.

5.27. Мороз О. В. Відповідальність за договорами оренди майна державних підприємств. *Право і безпека*. 2009. № 2.

5.28. Мороз О. В. Цивільно-правова відповідальність за порушення сторонами умов договору. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 2.

5.29. Моторна В. Ю. Укладення договору тест-драйву автомобіля. *Вісник академії адвокатури України*. 2011. № 1. С. 44-49.

5.30. Новікова В. Деякі питання класифікації оплатних та безоплатних договорів. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 2. С. 63-66.

5.31. Федорко М. С. Окремі аспекти змісту та реалізації принципу свободи договору. *Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*. 2009. Том 14. Випуск 9. С. 52-58.

5.32. Шевченко Я. Місце цивільного права в системі права України // *Право України*. 2012. №2. с.125-138.

6. Інтернет-ресурси:

- 1) <http://portal.rada.gov.ua/> - Офіційний портал Верховної Ради України
- 2) <http://www.president.gov.ua/> - Офіційне представництво Президента України
- 3) <http://www.kmu.gov.ua/control/> - Урядовий портал
- 4) <http://www.court.gov.ua/> - Офіційний веб-портал «Судова влада України»
- 5) <http://www.ccu.gov.ua/> - Конституційний Суд України
- 6) <http://www.scourt.gov.ua/> - Верховний Суд України
- 7) <http://www.minjust.gov.ua/> - Міністерство юстиції України
- 8) <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
- 9) <http://reyestr.court.gov.ua/> - Єдиний державний реєстр судових рішень

Навчальне видання

Легеза Юлія Олександрівна

МАТЕРІАЛИ

навчально-методичного забезпечення дисципліни

«Цивільне право (загальна частина)»

Підписано до друку . Формат 30×42/4.
Папір офсет. Ризографія. Ум. друк. арк. 1,6.
Обл.-вид. арк. 1,6. Тираж 300 прим. Зам. №

49005, м. Дніпро, просп. Дм. Яворницького, 19.